

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

C.Z.U.: 336.71.078.3(478)(043)

DERMENGI DANIELA

**IDENTIFICAREA CRITERIILOR DE EFICIENȚĂ A SUPRAVEGHERII ÎN VEDEREA
MENȚINERII VIABILITĂȚII SISTEMULUI BANCAR**

SPECIALITATEA: 522.01 – FINANȚE

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului „Investiții și Activitate Bancară” al Academiei de Studii Economice din Moldova

Conducător științific:

COCIUG Victoria, doctor în științe economice, conferențiar universitar, ASEM, Republica Moldova.

Comisia de Susținere Publică a tezei de doctor:

1. **STRATAN Alexandru** – doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM – *președinte*;
2. **COCIUG Victoria**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, ASEM – *conducător științific*;
3. **HÎNCU Rodica**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, UTM – *referent oficial*;
4. **FILIP Angela**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, USM – *referent oficial*;
5. **CIOBANU Radu**, doctor în științe economice, profesor universitar, ASE București, România – *referent oficial*;
6. **CRISTE Adina**, doctor în economie, cercetător științific INCE al Academiei Române, București, România – *referent oficial*.

Susținerea va avea loc la data de 20 martie, 2026, ora 13.00, în ședința Comisiei de Susținere Publică a tezei de doctor din cadrul Academiei de Studii Economice din Moldova, pe adresa: Republica Moldova, or. Chișinău, MD-2005, str. Gavriil Bănulescu-Bodoni 61, bloc A, et. 3, Sala Senatului. Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, pe pagina-web a ASEM (www.irek.ase.md) și pe pagina-web a ANACEC (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expediat la 17 februarie 2026.

Președinte al Comisiei de susținere publică a tezei de doctor:

doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar

STRATAN Alexandru

Conducător științific:

doctor în științe economice,
conferențiar universitar

COCIUG Victoria

Autor:

DERMENGI Daniela

© DERMENGI Daniela, 2026

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	24
BIBLIOGRAFIE	27
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	29
ADNOTARE	30
ANNOTATION	31
ПРИМЕЧАНИЕ	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitate și importanța temei de cercetare. Crizele financiare ale secolului XXI au accentuat vulnerabilitățile sectorului financiar-bancar și au dus la regândirea cadrului internațional de reglementare și supraveghere a sectorului bancar. Retrospectiva istorică și geografică a crizelor economice arată că dintre cele mai răsunătoare au fost crizele bancare, cu efecte sistemice și impact în lanț asupra economiilor naționale și globale. Tot mai mulți specialiști susțin că prevenirea crizelor este o opțiune mai eficientă și mai puțin costisitoare decât lăsarea evoluției pe seama regulilor pieței. Astfel, supravegherea bancară a intrat într-o dispoziție intervenționistă, iar măsurarea efectelor supravegherii a devenit o etapă a procesului de supraveghere. Autoritățile de supraveghere trebuie să demonstreze că eforturile și acțiunile lor aduc rezultate și efecte, or, actul de supraveghere bancară este unul eficient.

Noile reglementări, în special cele promovate prin standardele Basel III, vizează consolidarea capacității autorităților de supraveghere de a gestiona riscurile bancare și de a preveni crizele financiare. Transpunerea cerințelor Basel III în Republica Moldova s-a materializat prin crearea unei noi legi bancare, menite să consolideze stabilitatea sistemului bancar, să îmbunătățească reziliența sectorului și să reducă riscul de contagiune dinspre sectorul financiar spre economia reală. În acest context, evaluarea impactului supravegherii asupra viabilității sectorului bancar are o importanță strategică. Astfel, autorul tezei și-a propus să elaboreze și să calculeze un indicator compozit de viabilitate bancară și să-l utilizeze ca un instrument analitic care să permită evaluarea obiectivă a viabilității sectorului bancar și să analizeze eficiența supravegherii din perspectiva costurilor de oportunitate.

Prin urmare, cercetarea realizată în baza temei „Identificarea criteriilor de eficiență a supravegherii în vederea menținerii viabilității sistemului bancar” este actuală și esențială pentru consolidarea capacității sistemului bancar autohton de a face față șocurilor externe și de a susține dezvoltarea economică sustenabilă, de a consolida încrederea populației în sistemul bancar și de a îmbunătăți rolul incluziunii financiare și al intermedierei financiare în economie.

Tema tezei de doctor se aliniază cu direcțiile de cercetare promovate la nivel european și internațional, reflectând preocupările actuale privind consolidarea stabilității și viabilității financiare, optimizarea cadrului de reglementare și supraveghere bancară și definirea unor criterii de evaluare a eficienței activităților de supraveghere. Totodată, teza contribuie la dezvoltarea unui cadru analitic adaptat specificului sistemului bancar național, prin integrarea particularităților economiilor emergente și a caracteristicilor sistemului bancar din Republica Moldova.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor asociate. Tema tezei abordează patru elemente de cercetare: supravegherea bancară, eficiența supravegherii, viabilitatea bancară și legătura dintre supraveghere și viabilitate.

Literatura academică abordează supravegherea bancară preponderent prin prisma reglementărilor bancare, fiind frecvent tratată ca o componentă derivată a acestora. Crizele financiare ale secolului XXI au demonstrat însă că supravegherea depășește cadrul strict al conformării la reglementări, devenind o disciplină separată, cu obiective, instrumente, resurse, costuri și metode de evaluare proprii.

Eficiența supravegherii bancare este un subiect de cercetare mai puțin abordat ca temă distinctă, fiind tratat mai degrabă din perspectiva efectelor asupra performanței la nivelul băncilor sau din perspectiva conformării prudențiale și a prevenirii riscurilor individuale.

În literatura națională, studiile privind eficiența supravegherii bancare sunt practic inexistente. Banca Națională a Moldovei (BNM) nu oferă o imagine clară asupra dimensiunii eforturilor sale de supraveghere, cum ar fi numărul de angajați implicați în activități de supraveghere, orele de supraveghere, numărul de controale pe teren sau intensitatea supravegherii băncilor de importanță sistemică. Astfel, lumea academică nu are o sursă de date veridică pentru a evalua eficiența supravegherii bancare. În condițiile în care nu există acces la date privind

costurile directe ale supravegherii, autorul tezei a evaluat eficiența supravegherii bancare prin prisma costurilor de oportunitate generate de nivelurile ridicate de capital și lichiditate.

Analiza cost-beneficiu devine cu atât mai importantă în contextul în care la nivel local s-au aplicat cerințele Basel III, fără adaptarea acestora la particularitățile pieței bancare din Republica Moldova sau fără o analiză publică detaliată privind oportunitatea și impactul măsurilor adoptate. În absența unei calibrări, există riscul ca presiunile de conformare să genereze costuri de oportunitate semnificative. Totodată, odată ce BNM a devenit autoritate de supraveghere pentru sectorul non-bancar, prioritizarea eforturilor de supraveghere devine și mai dificilă, necesitând o alocare optimă a resurselor limitate.

Viabilitatea bancară este un concept relativ nou în cercetarea bancară, fiind corelat cu sustenabilitatea financiară și reziliența în fața șocurilor externe. Deși apare în documentele Băncii Centrale Europene (BCE), Fondului Monetar Internațional (FMI) și Băncii Mondiale, literatura tratează termenul fragmentar. La nivel național, termenul de viabilitate bancară este abordat în contextul Procesului de Supraveghere și Evaluare (SREP), implementat de BNM începând cu anul 2019, ca parte a reformării cadrului autohton de supraveghere bancară. Acest instrument este utilizat de toate autoritățile de supraveghere din țările Uniunii Europene și instituie o supraveghere bazată pe risc și orientată spre viitor, permițând identificarea timpurie a deficiențelor și riscurilor și contribuind la eficiența supravegherii, evaluarea viabilității modelului de afaceri, precum și la menținerea stabilității sectorului bancar. (BCE, 2017) Totodată, SREP abordează viabilitatea bancară într-o manieră mai restrânsă, axându-se pe evaluarea individuală a băncilor și pe analiza sustenabilității modelului de afaceri.

Interacțiunea dintre supraveghere și viabilitatea sistemului bancar rămâne un domeniu de cercetare emergent, fiind tratată mai ales în cadrul studiilor aplicate sau al testelor de stres derulate de băncile centrale. Persistă un gol științific în privința modelării relației cauzale dintre eficiența supravegherii și viabilitatea sistemului bancar, mai ales în economiile emergente, cum este și cea a Republicii Moldova.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Supravegherea bancară a fost definită și analizată de instituții internaționale precum FMI, Banca Reglementărilor Internaționale (BIS), Curtea de Conturi Europeană (ECA), BCE, Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară (CBSB) – alături de numeroși cercetători de renume din diferite timpuri, care au contribuit la conturarea definiției de supraveghere bancară în literatura de specialitate, propunând diverse definiții și interpretări ale conceptului de supraveghere bancară. Cercetători precum Charles Albert Eric Goodhart (2000, 2004, 2010), James R. Barth, Gerard Caprio, Ross Levine (2006), Xavier Freixas și Jean-Charles Rochet (2008), Adrian Cosmescu (2015), Mihail Gîrlea (2016), Frederic S. Mishkin (2016), Anthony Saunders și Marcia Millon Cornett (2018) au reflectat complexitatea și multidimensionalitatea supravegherii bancare, abordată din perspective juridice, economice și instituționale, și au evidențiat transformările prin care a trecut acest domeniu, în funcție de conjunctura istorică și de evoluția piețelor financiare internaționale.

Eficiența supravegherii bancare a fost studiată de grupul de autori Cezar Basno, Nicolae Dardac și Constantin Floricel (2003), Robert D. Behn (2003), Patricia J. Rogers și Carol H. Weiss (2007), Malcolm K. Sparrow (2008), Jeroen Klomp (2011), Yadav Gopalan și João Granja (2023), Pereiro Pedro (2023), care au propus criterii și indicatori pentru măsurarea efectelor supravegherii și au evidențiat dificultățile de cuantificare directă a eficienței. Totodată, CBSB a formulat 29 principii de supraveghere bancară eficientă și a formulat câteva precondiții pentru a asigura eficiența supravegherii bancare care în mare parte țin de politici macroeconomice și disciplină de piață sau, altfel spus, condiții care nu sunt sub controlul autorităților de supraveghere. (CBSB, 2024)

Conceptul de viabilitate bancară a fost analizat în literatura de specialitate în principal la nivelul instituțiilor de credit individuale, prin prisma indicatorilor de performanță și capitalizare, corelați cu guvernanta și modelul de afaceri, expunerea la riscuri sau factori macroeconomici. (Satish, Gopalakrishna, 1997; Gup, 2010; Makkar, Singh, 2015) Cele mai recente cercetări privind viabilitatea bancară s-au concentrat pe falimentele Silicon Valley Bank și First Republic – două bănci americane cu modele de afaceri diferite. Falimentul lor a scos în evidență vulnerabilitățile unor instituții aparent solide din perspectiva indicatorilor tradiționali de capital și lichiditate. Analizele efectuate de Amit Krishnamurthy (2024), Ali Al-Sari (2025), Steven Kelly și Jonathan Rose

(2025) arată că viabilitatea bancară nu mai poate fi analizată exclusiv prin prisma capitalizării și lichidității, ci trebuie evaluată într-o manieră multidimensională, care să integreze analiza modelelor de afaceri, guvernanta și riscurile emergente, precum și capacitatea instituțiilor de a rezista la șocuri declanșate de dinamica mediului financiar și a tehnologiei.

Interacțiunea dintre supraveghere și viabilitatea bancară este abordată de BIS și ECB, care integrează indicatorii de eficiență a supravegherii în modelele de evaluare a stabilității băncilor. Goodhart a pus în evidență rolul esențial al supravegherii în asigurarea viabilității băncilor, prin reglementarea practicilor de adecvare a capitalului și de gestionare eficientă a riscurilor, precum și de adaptare la un mediu financiar globalizat și aflat într-o permanentă transformare (Goodhart, 2000). Iar autorii Freixas și Rochet (2008), Herring și Carmassi (2008) subliniază că viabilitatea bancară este determinată de o combinație de factori microeconomici, cum sunt politica de risc și indicatori financiari individuali, și factori macroeconomici, precum riscul sistemic sau șocurile economice. Astfel, supravegherea bancară trebuie analizată atât din perspectivă microprudențială, cât și macroprudențială, pentru a fi eficientă în menținerea viabilității sistemului bancar în ansamblu. Cercetările recente adaugă noi dimensiuni. Pereiro Pedro (2023) evidențiază rolul rezoluției și al mandatului autorității de supraveghere, Yadav Gopalan și João Granja (2023) atrag atenția asupra impactului riscului de rată a dobânzii asupra stabilității, iar CBSB subliniază necesitatea unei supravegheri proactive și integrate, capabile să răspundă provocărilor generate de digitalizare, globalizare și noile tipuri de șocuri economice.

Scopul cercetării constă în identificarea mecanismului de interacțiune dintre supravegherea bancară și viabilitatea sistemului bancar, precum și în determinarea nivelului optim de eficiență asociat acestei interacțiuni, prin definirea criteriilor și indicatorilor de evaluare a eficienței supravegherii bancare.

Obiectivele cercetării sunt:

- analiza definițiilor existente în literatura de specialitate și în acte normative pentru termenul de „supraveghere bancară” și sintetizarea unei definiții proprii, recomandată ca și concept științific;
- identificarea criteriilor de evaluare a eficienței supravegherii bancare din perspectivă teoretică și identificarea unor indicatori cuantificabili, accesibili și relevanți pentru analiza empirică;
- analiza conceptuală a termenului de „viabilitate” în literatura de specialitate și adaptarea semnificației acestuia la specificul activității bancare;
- studierea cadrului internațional de reglementare Basel III și analiza detaliată a noii legi bancare din Republica Moldova;
- elaborarea și calcularea unui indicator compozit de viabilitate bancară;
- includerea criteriilor de eficiență ca element de ajustare a indicatorului compozit de viabilitate bancară, destinat corectării efectului distorsionant al excesului de lichiditate și de capital asupra evaluării reale a viabilității sistemului bancar;
- interpretarea rezultatelor cercetării din perspectiva eficienței supravegherii bancare și formularea de recomandări.

Ipoteza cercetării. Identificarea criteriilor de eficiență a supravegherii bancare constituie o etapă esențială pentru fundamentarea unui model de evaluare a viabilității sistemului bancar. Astfel, autorul susține că nivelul de viabilitate al sistemului bancar depinde în mod direct de eficiența cu care supraveghetorul își exercită atribuțiile, iar relația dintre viabilitate, supraveghere și eficiență necesită o abordare multicriterială, care să integreze dimensiuni precum guvernanta, gestionarea riscurilor și reziliența la factori macroeconomici, depășind simpla respectare a indicatorilor prudențiali reglementați.

Metodologia cercetării științifice. Studiul temei de cercetare s-a realizat cu utilizarea următoarelor metode științifice de cercetare: analiza economico-financiară (analiza în dinamică și analiza structurală), inducția și deducția, comparația, analogia și sinteza, modele econometrice (regresie liniară, regresie polinomială), teste de semnificație statistică (P-values), metode statistice (corelație, dispersie, scoring, intervale de performanță, normalizare).

În cadrul acestei cercetări, autorul a elaborat un indicator compozit de viabilitate bancară. Calculul acestui indicator s-a realizat în mai multe etape. În prima etapă, toți indicatorii financiari identificați ca factori de influență, inclusiv cei de lichiditate și capital, au fost integrați în formulă utilizând o *metodă de scoring monoton standardizat*. În a doua etapă, pentru a reflecta costurile de oportunitate asociate nivelurilor excesive de lichiditate și capital, s-a aplicat *scoring non-monoton*, astfel încât, la depășirea unui prag optim, scorurile aferente acestor indicatori să scadă. Pentru a afla pragurile optime de lichiditate și capital, s-au utilizat *regresii polinomiale de gradul 2*. În cea de-a treia etapă, indicatorul compozit, deja ajustat la nivelurile optime de lichiditate și capital, a fost recalibrat prin luarea în calcul a influenței unor variabile macroeconomice. S-a realizat o regresie între indicatorul compozit de viabilitate bancară (ajustat) și valorile normalizate ale indicatorilor macroeconomici, s-au aflat P-values pentru a se determina cât de semnificativă este relația și ce ponderi de importanță să fie atribuite indicatorilor macroeconomici.

Noutatea științifică. În cadrul prezentei teze de doctor, au fost obținute următoarele rezultate cu valoare de noutate științifică:

- Realizarea unei delimitări conceptuale între noțiunile de reglementare și supraveghere bancară și elaborarea unei propuneri de conceptualizare a supravegherii bancare în urma analizei surselor actuale din literatura de specialitate.
- Formularea unui set de criterii și indicatori cuantificabili pentru evaluarea eficienței supravegherii bancare, prin delimitarea beneficiilor și costurilor asociate procesului de supraveghere, în vederea dezvoltării unei abordări analitice a suprareglementării.
- Adaptarea conceptelor teoretice de viabilitate la specificul activității bancare, precum și delimitarea conceptelor de viabilitate bancară, viabilitate pe sistem și stabilitatea sistemului bancar.
- Realizarea unei analize comparative aprofundate între cerințele Acordului Basel III și cadrul național de reglementare bancară, evidențiind punctele de convergență și disfuncționalitățile care necesită ajustări pentru o adaptare eficientă la realitățile pieței bancare din Republica Moldova.
- Propunerea unor criterii de eficiență pentru ajustarea nivelurilor excesive de capitalizare și lichiditate, care să reflecte costurile de oportunitate asociate acestor excedente și să ofere o imagine mai realistă asupra viabilității sistemului bancar.
- Identificarea limitărilor și curențelor existente în metodele tradiționale de evaluare a eficienței supravegherii, oferind o bază conceptuală și practică pentru dezvoltarea unor direcții de cercetare ulterioare în domeniul politicilor de reglementare și supraveghere.

Rezultatele preconizate a fi obținute. În cadrul acestei cercetări, se urmărește obținerea următoarelor rezultate științifice și aplicative:

- Clarificarea conceptuală a supravegherii bancare printr-o analiză comparativă a definițiilor din literatura de specialitate, în urma căreia este sistematizată o definiție proprie.
- Identificarea criteriilor de eficiență a supravegherii bancare, prin delimitarea componentelor de costuri și beneficii asociate procesului de supraveghere, precum și selectarea unui set de indicatori cuantificabili și relevanți.
- Adaptarea conceptului de viabilitate la activitatea bancară, printr-o analiză teoretică aprofundată a utilizării sale în literatura economică și în contextul conținutului publicat de organizațiile financiare internaționale.
- Corelarea cerințelor Basel III cu prevederile noului cadru de reglementare și supraveghere din Republica Moldova, în vederea identificării elementelor de conformitate și diferențelor ce necesită ajustare sau calibrare.
- Elaborarea unui model de calcul și analiză a unui indicator compozit de viabilitate bancară, bazat pe agregarea mai multor indicatori financiari și prudențiali, precum și indicatori ce cuantifică eficiența managementului și calitatea acționariatului ca aspecte calitative.
- Reflectarea costurilor de oportunitate asociate supracapitalizării și supralichidității, prin calcularea unui nivel optim, ajustarea scorurilor și, respectiv, recalcularea indicatorului compozit de viabilitate bancară.

- Interpretarea rezultatelor obținute și identificarea implicațiilor supravegherii bancare, cu formularea unor concluzii și recomandări.

Valoarea teoretică a lucrării rezidă în următoarele:

- Fundamentarea teoretică a conceptului de viabilitate bancară – teza contribuie la dezvoltarea teoretică a conceptului de „viabilitate” în context bancar, prin corelarea sa cu supravegherea bancară.

- Integrarea abordărilor inter- și transdisciplinare – teza combină teorii și modele din științe precum sunt microeconomia, macroeconomia, finanțe, statistică, econometrie, precum și din domenii interdisciplinare ca reglementarea bancară, supravegherea bancară, guvernanta corporativă și managementul riscurilor.

- Elaborarea unui model de calcul al unui indicator compozit de viabilitate bancară – teza aduce un aspect de noutate prin calcularea unui indicator compozit bazat pe metode de non-scoring.

- Identificarea lacunelor din literatura de specialitate – în teză sunt identificate limitările metodelor actuale de evaluare a eficienței supravegherii și oferă o bază pentru cercetări viitoare.

- Delimitarea conceptelor de reglementare și supraveghere, precum și cerințele de reglementare de eficiența supravegherii. Au fost analizate cele mai esențiale cerințe Basel III, fiind identificate beneficiile lor, dar și necesitatea de a fi calibrate după specificul economiei naționale.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în următoarele:

- Crearea unui instrument de evaluare a viabilității bancare – indicatorul compozit propus poate fi utilizat în practică de autorități de supraveghere, bănci centrale sau analiști financiari, în scop de evaluare, în procese decizionale, dar și adaptat pentru diagnosticarea timpurie a riscurilor.

- Adaptabilitate la contextul Republicii Moldova – conținutul analitic se bazează pe datele statistice ale Republicii Moldova, ceea ce permite formularea unor recomandări adaptate sectorului bancar autohton.

- Corelarea viabilității cu indicatori macroeconomici – integrarea influenței indicatorilor macroeconomici în modelul de calcul al viabilității oferă nu doar o perspectivă sistemică, ci și una macroeconomică.

- Evaluarea eficienței supravegherii prin costuri de oportunitate – ajustarea indicatorului de viabilitate bancară pentru nivelurile de lichiditate și capital ce depășesc nivelul optim calculat este, pe de o parte, o dimensiune reală a viabilității bancare, iar pe de altă parte o dimensiune a costurilor de oportunitate ce vin din partea supravegherii bancare.

- Bază pentru dezvoltarea unor viziuni noi, orientate spre dezvoltarea unui cadru de reglementare și supraveghere proactiv și calibrat.

- Instrument de formare academică și profesională – conținutul analitic și sintezele conceptelor teoretice pot fi integrate în cursuri, seminare, manuale, cercetări și un punct de pornire pentru inițiative de revizuire a cadrului de reglementare și supraveghere.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost apreciate prin valorificarea acestora în plan științific și profesional. Aspectele teoretice și analitice, precum și concluziile și recomandările formulate în cadrul tezei au fost reflectate în 9 articole științifice publicate în reviste naționale și internaționale, și prezentate în cadrul mai multor manifestări științifice, contribuind astfel la validarea academică și practică a demersului științific întreprins. Rezultatele cercetării au fost apreciate de către Directorul Centrului Analitic Independent Expert-Grup, Directorul Asociației Băncilor din Moldova și ex-prim-viceguvernator al Băncii Naționale a Moldovei. Aprecierea acestora este confirmată prin certificatele de implementare anexate la prezenta teză.

Structura tezei. Teza cuprinde: adnotare, introducere, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 139 titluri, 18 anexe, 139 de pagini text de bază (până la Bibliografie), 29 figuri și 42 tabele.

Cuvinte-cheie: supraveghere bancară, viabilitate bancară, lichiditate, capital, Basel III, conformitate, reglementare bancară, eficiența supravegherii, analiza cost-beneficiu, taxe de supraveghere, suprareglementare, costuri de oportunitate, indicator de viabilitate, stabilitate bancară.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt expuse scopul și obiectivele tezei de doctor, gradul de studiere al acesteia în literatura de specialitate, precum și actualitatea temei de cercetare. De asemenea, sunt enumerate metodele de cercetare utilizate, baza informațională și rezultatele planificate să fie atinse.

Capitolul 1 „Fundamente teoretice privind supravegherea bancară și viabilitatea sistemului bancar” prezintă o sinteză a teoriilor privind supravegherea bancară, viabilitatea bancară și eficiența supravegherii bancare. Este analizată evoluția cadrului normativ internațional, de la Acordul Basel I la Acordul Basel III, pentru a evidenția transformările majore în abordările de supraveghere. În acest context, capitolul subliniază importanța criteriilor de eficiență, corelate cu obiectivele supravegherii, și identifică indicatorii de calcul care permit evaluarea rezultatelor intervențiilor de supraveghere. Capitolul include și o analiză a practicilor de finanțare a supravegherii, în contextul unui sistem financiar caracterizat de diversificare, digitalizare și grad înalt de incertitudine, care reclamă utilizarea tehnologiilor moderne, dezvoltarea competențelor personalului și gestionarea eficientă a resurselor.

Deși reglementările bancare formează în mare parte baza de acțiune a supravegherii bancare, aceasta din urmă trebuie privită ca o știință, care necesită a fi definită și analizată prin prisma diferitor criterii, cum ar fi obiectivele, tipurile de instituționalizare, instrumente, mecanisme de finanțare, criterii, principii și precondiții de asigurare a eficienței, precum și metode de măsurare a eficienței, impactul macroeconomic ș.a.

Luând în considerare dimensiunile micro și macro ale supravegherii bancare, pot fi formulate două categorii de obiective ale supravegherii bancare – una ține de respectarea legislației, alta ține de atingerea unor obiective societale.

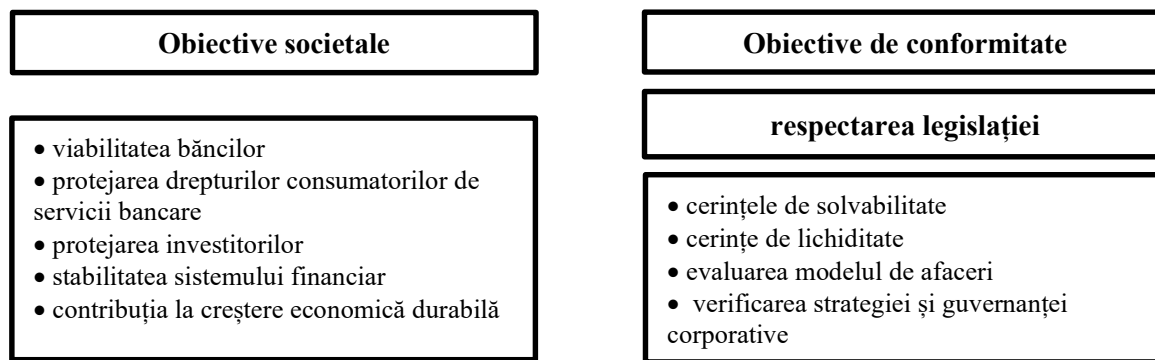

Figura 1.1. Obiectivele supravegherii bancare

Sursa: realizată de autor în baza sursei (Hilbers et al, 2013)

Într-o lume în continuă schimbare, băncilor li se cere să își adapteze activitățile pentru a se alinia nu doar la reglementările financiare, ci și la obiectivele societale mai largi. Aceste obiective includ, printre altele, viabilitatea băncilor, responsabilitatea socială, protecția consumatorilor și creșterea economică. Prin respectarea normelor de conformitate, băncile contribuie indirect la realizarea acestor obiective societale.

Ca o totalizare a tuturor definițiilor și viziunilor enumerate mai sus, autorul propune următoarea definiție a supravegherii bancare, relevantă pentru tema de cercetare a prezentei teze de doctor: *Supravegherea bancară este o activitate ce ține de responsabilitatea unei autorități de supraveghere și care presupune un proces continuu de monitorizare a băncilor și a sistemului bancar în ansamblu, pentru respectarea conformității, gestionarea eficientă a riscurilor și orientarea activităților bancare spre atingerea unor obiective macroeconomice și sociale.*

În ultimii ani, instrumentarul supravegherii s-a diversificat pentru a răspunde provocărilor generate de inovarea financiară și globalizare, accentul fiind pus pe depistarea timpurie a problemelor, anticiparea riscurilor și prevenirea crizelor, prin instrumente precum testele de stres și sistemele de avertizare timpurie. Un rol central îl

are SREP, introdus în 2004 odată cu Basel II, și urmărește evaluarea consecventă a profilurilor de risc și fundamentarea măsurilor de supraveghere. (BCE, s.a.)

Evoluția cadrului normativ de la Basel I la Basel III și diversificarea instrumentelor de supraveghere reflectă schimbarea profundă a abordărilor de supraveghere. Astfel, s-au consemnat patru tipuri de tranziții – trecerea de la obiectivele de supraveghere micro- la cele macroeconomice, de la conformitate la supravegherea bazată pe risc, de la evaluarea indicatorilor cantitativi la evaluarea inclusiv a indicatorilor calitativi și de la abordarea identică a tuturor instituțiilor bancare la abordări specifice de supraveghere în funcție de profilul de risc și importanța sistemică. (Figura 1.2)

Basel I → Basel III			
Micro → Macro	Conformitate → Risc	Cantitativ → Calitativ	Abordări identice → Abordări după profil de risc

Figura 1.2. Evoluția abordărilor de supraveghere de la Basel I la Basel III

Sursa: realizată de autor

Măsurarea eficienței supravegherii bancare este esențială pentru a evalua raportul costuri-beneficii și a evita ca soluția să devină mai costisitoare decât eșecul pieței. Scopul principal este furnizarea unor informații clare despre performanță (Behn, 2003), care să ghideze autoritățile în alegerea nivelului adecvat de intervenție – strategic, tactic sau operațional.

Tactic	Operațional	Strategic
- priorizarea problemelor - alocarea de resurse	<i>ce intervenții sunt eficiente în anumite circumstanțe</i>	<i>valoarea adăugată adusă societății (nivelul de încredere în sistem, în activitatea supraveghetotului, stabilitatea financiară)</i>

Figura 1.3. Liniile de acțiune și intervenție a autorității de supraveghere

Sursa: realizată de autor în baza sursei (Hilbers et al, 2013)

Supraveghetorii financiari trebuie să fie capabili să demonstreze eficiența acțiunilor lor. În practică însă, eficiența supravegherii bancare este dificil de cuantificat. Potrivit Hilbers (2013), cele mai importante dificultăți în măsurarea efectelor supravegherii financiare sunt cauzalitatea, timpul de acțiune, confidențialitatea și capacitatea. Într-un discurs din 2024, Președintele Consiliului de Supraveghere al BCE, Claudia Buch, a evidențiat dificultățile evaluării eficienței supravegherii formulate de Hilbers (2013) și a subliniat importanța unei infrastructuri solide bazate pe date, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor de tip SupTech (Buch, 2024). Pe baza unor surse instituționale și academice, Dermengi Daniela (2025b) arată că un model modern de supraveghere presupune investiții în consolidarea capacității instituționale, prin dezvoltarea capitalului uman, modernizarea infrastructurii digitale și aplicarea instrumentelor analitice avansate. Astfel, eficiența supravegherii nu reprezintă doar o chestiune metodologică, ci și una de resurse.

În urma crizelor financiare ale secolului XXI, multe țări au început să-și finanțeze supravegherea prin taxe aplicate instituțiilor supravegheate, iar literatura de specialitate subliniază tot mai mult importanța mecanismelor de finanțare a supravegherii, pentru asigurarea eficienței acesteia. Totodată, este important să se determine relevanța unui astfel de mecanism în funcție de anumiți factori structurali. În țările unde autoritatea de supraveghere este banca centrală, de regulă, supravegherea se finanțează din fonduri publice, iar autoritățile independente tind să se bazeze pe taxe percepute băncilor supravegheate. De asemenea, finanțarea publică predomină în sistemele financiare unde băncile sunt principalii intermediari financiari, pe când în țările unde piețele de capital sunt dezvoltate și companiile se finanțează în principal prin emiterea de acțiuni și obligațiuni, nu

prin credite bancare, taxele de supraveghere sunt mai răspândite. (Berger, Humphrey, 2010) În esență, finanțarea supravegherii este o condiție esențială pentru ca autoritatea de supraveghere să fie proactivă și actul de supraveghere să fie unul eficient. În lipsa unor resurse suficiente și a unui mecanism de finanțare sustenabil, chiar și cele mai bine proiectate cadre de supraveghere pot deveni ineficiente (Dermengi, 2025b).

CBSB a formulat un set de precondiții și principii pentru o supraveghere bancară eficientă. Deși acestea sunt orientate spre evaluarea eficacității supravegherii, oferă un fundament pentru identificarea și structurarea criteriilor de eficiență a supravegherii bancare. Astfel, eficiența supravegherii este analizată pe trei niveluri conceptuale: precondiții, principii și criterii de eficiență.

Precondițiile se referă la fundamente instituționale și macroeconomice care asigură cadrul favorabil pentru o supraveghere bancară eficientă. Printre acestea se numără politici macroeconomice sustenabile, politica de stabilitate financiară bine formulată, infrastructură publică bine dezvoltată, un cadru clar de gestiune a crizelor, rezoluție și redresare, un nivel adecvat de protecție sistemică, disciplină de piață. (BIS, 2024)

Tabelul 1.1. Principii de eficacitate și criterii de eficiență a supravegherii bancare

Principii de eficacitate	Criterii de eficiență
Responsabilități și obiective clare	- claritate și predictibilitate în aplicarea supravegherii; - autorități responsabile; - măsuri corective eficiente
Independență, resurse și protecție legală	- capacitatea de a lua decizii obiective; - alocare eficientă a resurselor; - implementare corectă a măsurilor
Cooperare și colaborare	- coordonare eficientă între autorități; - schimb de informații prompt și complet
Licențiere și activități permise	- aplicarea corectă a criteriilor de licențiere; - controlul adecvat al activităților băncilor
Abordarea de supraveghere bazată pe risc	- monitorizare proporțională a riscurilor; - intervenții rapide; - supraveghere cost-eficientă
Guvernanță corporativă și managementul riscului	- stabilirea unui cadru robust de guvernanță; - gestionarea eficientă a riscurilor; - menținerea viabilității băncilor
Gestionarea riscurilor specifice	- reducerea riscului sistemic; - prevenirea pierderilor; - respectarea cerințelor prudențiale

Sursa: realizat de autor în baza sursei (CBSB, 2024)

Principiile supravegherii bancare eficiente stabilesc cadrul de reglementare și supraveghere și definesc elementele operaționale ale activității de supraveghere. CBSB (2024) a formulat 29 de principii de supraveghere bancară eficiente. Primele 13 principii și responsabilități se focusează pe împuterniciri, responsabilități și funcții ale autorităților de supraveghere, iar principiile 14-29 se referă la reglementările și cerințele prudențiale impuse băncilor. (Dermengi, 2019) Aplicarea acestor principii și respectarea precondițiilor conduc la rezultate tangibile, dintre care menținerea viabilității bancare se conturează ca obiectiv fundamental al supravegherii.

Criteriile de eficiență ale supravegherii bancare derivă direct din principiile formulate de CBSB și din standardele prudențiale Basel III, care promovează o supraveghere bazată pe risc, pe independență instituțională, pe transparență și pe proporționalitate în aplicarea măsurilor. Principiile și criteriile de eficiență corespunzătoare au fost sintetizate în Tabelul 1.1.

Tabelul de corelare principii–criterii evidențiază originea conceptuală a criteriilor de eficiență. Pentru aplicarea lor, acestea necesită să fie structurate pe categorii distincte de criterii, în raport cu scopurile urmărite de supraveghere:

- **criterii de conformitate**, care reflectă măsura respectării reglementărilor și standardelor internaționale;
- **criterii de performanță operațională**, care vizează utilizarea eficientă a resurselor umane, financiare și informaționale ale autorității de supraveghere;
- **criterii de impact**, care evaluează efectele supravegherii asupra stabilității și viabilității sistemului bancar;
- **criterii de adaptabilitate și reziliență**, care exprimă capacitatea supravegherii de a răspunde schimbărilor mediului financiar și de a preveni riscuri sistemice;
- **criterii de oportunitate**, orientate spre identificarea unui echilibru optim între prudențialitate și performanța băncilor. Acest criteriu reflectă capacitatea autorității de supraveghere de a adopta decizii care nu sunt doar conforme cu reglementările și prudente din perspectiva riscului, ci și favorabile unei activități bancare sustenabile și performante.

Literatura de specialitate nu oferă o definiție clară și general acceptată a conceptului de viabilitate bancară. Toate definițiile enunțate în teză pot fi divizate în trei mari grupe de abordări:

1. Viabilitatea este văzută ca un echilibru dintre performanță și risc
2. Viabilitatea este asociată cu lichiditatea și solvabilitatea
3. Viabilitatea este despre eficiența utilizării și distribuirii resurselor financiare.

Pornind de la definițiile de mai sus, autorul a dezvoltat termenii-cheie din aceste abordări teoretice – lichiditate, solvabilitate, profitabilitate, rentabilitate și capital – pentru a identifica și indicatorii de calcul.

Tabelul 1.2. Diferențe conceptuale între viabilitate, capitalizare, profitabilitate și lichiditate

Concept	Definire	Indicatori
Viabilitate	• Analiza modelului de afaceri în ansamblu • Capacitatea băncii de a crea venituri mai mari decât cheltuielile, în perspective de termen lung	• indicatori de capital, lichiditate, profitabilitate, în perspective pe termen lung • profilul de risc • guvernanta internă, cadrul de administrare • abordări specifice expunerii la risc și importanței sistemice
Capitalizare	• Suficiența capitalului pentru a acoperi diferite tipuri de riscuri	Cerințe minime de capital Suficiența capitalului
Lichiditate	• Abilitatea de a transforma rapid activele în numerar	Lichiditate curentă Lichiditate pe termen lung Lichiditate pe benzi de scadență
Profitabilitate	• Capacitatea băncii de a crea venituri mai mari decât cheltuielile în perspective de termen scurt	Profit net ROA ROE

Sursa: realizat de autor în baza sursei (Murray, 2020)

Goodhart (2000) subliniază rolul supravegherii în asigurarea viabilității prin reglementarea capitalului și gestionarea riscurilor, iar Freixas și Rochet (2008) evidențiază influența factorilor micro- și macroeconomici. Studii recente (Pedro, 2023) confirmă această abordare, relevând importanța activităților de rezoluție și a mandatului autorității de supraveghere, în timp ce falimentele Silicon Valley Bank și First Republic au arătat, conform lui Krishnamurthy și DeMarzo (2025), necesitatea diferențierii între problemele temporare de lichiditate și cele structurale de viabilitate.

Concluzia comună a acestor cercetări este că analiza viabilității bancare nu se mai poate limita la capital și lichiditate, ci trebuie să includă sustenabilitatea modelelor de afaceri, guvernanta și riscurile emergente, confirmând caracterul multidimensional al conceptului și necesitatea unei supravegheri proactive. În acest sens, un indicator compozit de viabilitate bancară trebuie să integreze capitalul, lichiditatea, rentabilitatea și alți indicatori de eficiență operațională.

Capitolul 2 „Evoluția cadrului de supraveghere bancară și analiza performanței sistemului bancar în Republica Moldova” sintetizează evoluția cadrului de supraveghere și reglementare din Republica Moldova. De asemenea, se face o analiză a indicatorilor prudențiali în raport cu cerințele reglementate, dar și a altor indicatori care se consideră relevanți din perspectiva viabilității bancare. Pentru a evidenția competența instituțională și tehnicile aplicate de autoritatea de supraveghere, a fost realizată și o analiză retrospectivă a falimentelor bancare, cu accent pe modul de intervenție al Băncii Naționale a Moldovei și pe momentul acestor intervenții.

De la obținerea independenței Republicii Moldova, sistemul bancar autohton s-a dezvoltat rapid, pe fundalul procesului de trecere la economia de piață, presiunilor inflaționiste, instabilității macroeconomice, precum și ca urmare a șocurilor generate de crizele financiare internaționale. De la o legislație bancară copiată de la alte țări, ce nu corespundea specificului și necesităților pieței, Republica Moldova a trecut treptat la o legislație mai eficientă în gestionarea problemelor de sistem și adecvată necesităților de dezvoltare social-economică a țării. Referitor la cadrul de reglementare și supraveghere a sectorului bancar, evoluția acestuia poate fi etapizată pe 4 perioade:

- **1995-1998 – o legislație copiată care nu a corespuns necesităților și specificului pieței**

În această perioadă, cadrul de reglementare a fost construit pe baza unor modele externe, fără o adaptare adecvată la specificul și nevoile pieței moldovenești. Legislația de atunci era mai degrabă copiată din modele de reglementare internaționale, fără a lua în considerare contextul economic local. Astfel, legislația nu era suficient de flexibilă pentru a răspunde schimbărilor rapide din piață. De asemenea, lipsea un cadru legislativ adaptat la realitățile economice și financiare ale Moldovei și existau deficiențe în supravegherea și reglementarea instituțiilor financiare.

Supravegherea prudențială era la un nivel incipient, cu monitorizare minimă a lichidității și capitalizării. Supravegherea prudențială nu a fost suficient de dezvoltată pentru a preveni instabilitatea în sistemul bancar, iar băncile nu erau supuse unor cerințe clare și stricte privind capitalul sau riscurile.

- **1998-2006 - etapa de consolidare și adaptare**

Printre reformele din această perioadă, se menționează implementarea unor reglementări mai clare și adaptate nevoilor pieței, consolidarea capacității de supraveghere a BNM, îmbunătățirea cerințelor de capital și a structurii de guvernanta a băncilor și inițierea procesului de adaptare la standardele internaționale de reglementare.

Supravegherea prudențială a început să se consolideze prin introducerea unor cerințe clare de lichiditate și solvabilitate, iar băncile au fost monitorizate mai strict. BNM a început să joace un rol mai proactiv în monitorizarea stabilității bancare, introducând indicatori prudențiali precum rata de capitalizare și cerințele minime de lichiditate.

- **2006-2018 – probleme de capital și transparență**

În această etapă, accentul a fost pus pe problemele legate de capitalul băncilor, dar fără o abordare completă a provenienței acestuia și a transparenței și integrității acționariatului. Sistemul bancar a fost marcat de crize ce au evidențiat lacunele în supravegherea și reglementarea băncilor și a subliniat importanța unei supravegheri mai riguroase. La nivel național, Basel I s-a tradus în preocuparea autorității de supraveghere privind cerințele de capital, dar nu s-a pus problema provenienței acestuia (acționariat) sau suficienței pe tipuri de riscuri. Acest gol legislativ a determinat următoarele falimente bancare – InvestPrivatBank în anul 2009 și Universalbank în anul 2012.

Referitor la **cerințele prudențiale**, BNM a introdus norme mai riguroase pentru capital, dar a existat o lipsă de coordonare între supravegherea prudențială și monitorizarea riscurilor asociate acționariatului. Deși băncile își îndeplineau cerințele de capital, lipsa unei supravegheri eficiente asupra structurii acționarilor a permis acumularea unor riscuri ascunse.

- **2018-prezent – reglementările Basel III**

În această perioadă, Moldova a început să adopte și să implementeze reglementările Basel III, care vizează îmbunătățirea stabilității financiare și a transparenței în sectorul bancar. Basel III impune cerințe mai stricte privind

capitalul, lichiditatea și gestionarea riscurilor. Astfel, băncile trebuie să mențină rezerve mai mari de capital de bază pentru a acoperi un areal mai larg de riscuri. S-au introdus noi reglementări de lichiditate, pe termen scurt și lung, pentru a asigura că băncile pot face față stresurilor financiare. S-au îmbunătățit regulile privind gestionarea riscurilor și raportarea acestora. S-au impuse cerințe mai mari pe partea de raportări financiare și transparența acționariatului.

Supravegherea prudentțială a devenit mai riguroasă, fiind monitorizați indicatori precum lichiditatea, expunerea la riscuri sistemice și capitalul de calitate superioară. BNM a început să facă evaluări mai stricte și periodice pentru a asigura respectarea cerințelor.

La modul practic aceasta a însemnat un proces de re-reglementare a sectorului bancar, prin care s-a trecut de la supravegherea bazată pe conformitate (Basel I) la supravegherea bazată pe risc (Basel III). (Dermengi, 2019) Noua lege bancară a adus o viziune extinsă vizavi de administrarea riscurilor prin creșterea cerințelor de capital; reglementarea eticii de afaceri și a mecanismelor de remunerare; reglementări noi privind persoanele afiliate și administratorii și cerințe noi în procesul de schimbare a acționariatului; competențe noi de personal la nivelul fiecărei bănci licențiate și instrumente noi de supraveghere și control din partea Băncii Centrale. (Dermengi, 2018)

Până la intrarea în vigoare a legii, la 01.07.2017 a fost aprobat Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncilor (2017). Potrivit Regulamentului, fiecare bancă trebuie să dispună de un cadru de administrare a activității riguros conceput, care să includă o structură organizatorică clară cu linii de responsabilitate definite, transparente și coerente; procese eficiente de identificare, administrare, monitorizare și raportare a riscurilor; un proces de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP); un proces de evaluare a adecvării lichidității (ILAAP); mecanisme adecvate de control intern; reglementarea eticii de afaceri și a mecanismelor de remunerare.

Este de menționat că în anul 2018, BNM introduce *primul set de instrumente macroprudențiale – amortizoarele de capital*. Acestea au ca scop creșterea rezilienței băncilor împotriva potențialelor pierderi rezultate din materializarea anumitor riscuri sistemice. BNM revizuieste periodic ratele amortizoarelor de capital stabilite și, la necesitate, le ajustează. (Legea privind activitatea băncilor, 2017, art.63)

Potrivit Legii pentru modificarea unor acte normative (2020), începând cu luna iulie 2023 companiile de asigurare, reasigurare, intermediarii în asigurări și reasigurări, Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule din Republica Moldova, asociațiile de economii și împrumut, birourile istoriilor de credit și organizațiile de creditare nebanară au trecut din gestiunea Comisiei Naționale a Pieței Financiare la BNM. (Dermengi, 2023) Astfel, BNM este instituția care cumulează funcțiile de politică monetară cu cea de reglementare și supraveghere atât pentru sectorul bancar, cât și segmente ale sectorului financiar non-bancar.

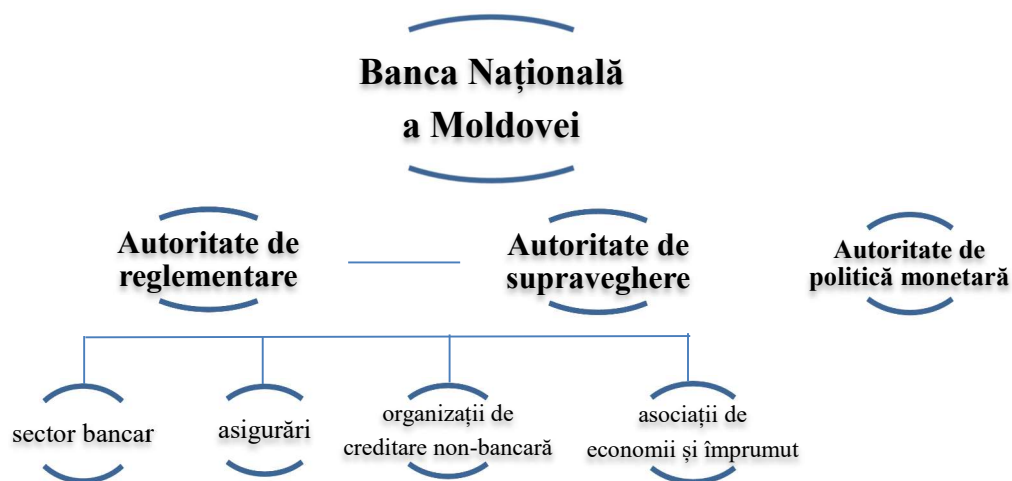

Figura 1.4. Rolul BNM ca autoritate de supraveghere și reglementare

Sursa: realizată de autor

În mod evident, e necesar să se ia în calcul perspectivele de dezvoltare a sectorului financiar nebancaar, dar în același timp se impune o evaluare precisă a eforturilor pe care trebuie să le depună suplimentar Banca Națională, gestionarea corectă a resurselor, pentru ca într-un final aceste noi responsabilități să nu afecteze eficiența actului de supraveghere bancară.

Într-o economie în curs de dezvoltare, cum este și cea a Republicii Moldova, este importantă mobilizarea resurselor pentru a susține acest proces de dezvoltare. În contextul în care sectorul bancar este considerat „unul dintre cele mai fragile elemente ale economiilor în tranziție” această mobilizare de resurse poate fi făcută atât prin aplicarea unor instrumente de politică monetară, prin asigurarea stabilității prețurilor, dar nu în ultimul rând prin asigurarea unui sistem de supraveghere bancară eficient. (Cobzari, Cucu, 2008)

În prezent, sistemul bancar din Republica Moldova este într-o poziție relativ confortabilă, fiind respectate cerințele prudențiale referitoare la adecvarea capitalului și nivelul de lichiditate, precum și standardele ce țin de calitatea acționariatului și guvernanta corporativă. Indicatorii de rentabilitate sunt peste media înregistrată în țările europene, aceasta reflectând situația multor țări emergente în care marjele bancare sunt ridicate, iar intermedierea financiară – redusă. O preocupare rămâne rata creditelor neperformante, care deși s-a îmbunătățit foarte mult în ultimii ani, rămâne superioară nivelurilor medii din UE. (Dermengi, 2018)

Analiza financiară a sistemului bancar al Republicii Moldova a evidențiat patru trăsături definitorii ale acestuia și anume, supracapitalizare, supralichiditate, grad mare de concentrare și indicatori de rentabilitate ridicați în condițiile unei rate de intermediere financiară reduse.

Tabelul 1.3. Caracteristicile sistemului bancar și potențialele riscuri

Caracteristicile sistemului bancar	Potențialele riscuri
Supracapitalizare	Costuri de oportunitate, profituri ratate
Supralichidități	Profituri ratate, diminuează rata de intermediere financiară
Grad mare de concentrare	Riscul sistemic
Rentabilitate ridicată în condițiile unei intermediere financiare reduse	Alocare ineficientă a resurselor, capacitatea limitată a consumatorilor de a accesa finanțare, amplificarea riscului de credit.

Sursa: realizat de autor

Basel III a asigurat convergență legislativă și alinierea sistemului bancar național la bunele practici europene. Imaginea de bănci sigure a însemnat oportunități de atragere a investitorilor. De asemenea, prin Basel III s-au adoptat instrumente de supraveghere macroprudențială, cum sunt amortizoarele de capital, care au dus supravegherea bancară într-o zonă proactivă. La fel, s-au corectat lacunele care au permis fraude și au generat falimente în trecut, prin introducerea cerințelor privind guvernanta corporativă și transparența acționarilor. Pe de altă parte, caracteristicile sistemului bancar au rămas în linii mari aceleași, implementarea reglementărilor Basel III fiind văzută pe anumite segmente ca o supra-reglementare, mai ales din perspectiva costurilor de conformitate suportate de băncile mici. Totodată, autorul apreciază că anume aceste caracteristici ale sectorului bancar l-au ajutat să facă față crizelor ultimului deceniu, perioadei pandemice, dar și presiunilor inflaționiste puternice din ultimii ani – evenimente care nu au depins în mod direct de actul de supraveghere și unde BNM a avut posibilitatea să reacționeze doar reactiv și corectiv.

Mixul de caracteristici ale sistemului bancar național arată, pe de o parte, eficiență ridicată a protejării sistemului, dar, pe de altă parte, o eficiență scăzută a alocării resurselor. Misiunea supraveghetorului este găsirea unui punct optim unde stabilitatea nu inhibă intermedierea, iar politica macroprudențială stimulează o creștere sustenabilă a creditării.

În această ordine de idei, autorul a dezvoltat un model analitic, care integrează factorii și indicatorii de calcul ai acestor factori, pentru a determina un indicator de viabilitate bancară pe sistem. Modelul introduce ajustări menite să reflecte costurile de oportunitate generate de excesul de capital și lichiditate. Astfel, în capitolul 3, autorul propune o formulă de calcul a indicatorului de viabilitate, utilizând două metode de scoring, în vederea captării unei imagini mai realiste despre viabilitatea sistemului bancar.

Capitolul 3 „Evaluarea viabilității bancare din perspectiva costurilor de oportunitate ale supravegherii” prezintă un exercițiu empiric bazat pe un set de date care acoperă 14 bănci, pe o perioadă de 10 ani (2013-2024) și 18 indicatori. S-au identificat factorii de influență și indicatorii de calcul, s-au stabilit gradele de importanță, au fost calculate intervalele de performanță pentru fiecare indicator în parte și au fost atribuite scorurile respective. Rezultatele individuale au fost ulterior ponderate în funcție de importanța sistemică a fiecărei bănci, pentru a obține o imagine la nivel de sistem. În prima fază de calcul, s-a utilizat scoring monoton pentru toți indicatorii, inclusiv pentru lichiditate și capital. În a doua etapă de calcul, s-a utilizat scoring non-monoton, pentru a ajusta negativ supralichiditatea și supracapitalizarea. S-a arătat impactul asupra indicatorului compozit de viabilitate bancară. Ulterior, indicatorul ajustat a fost recalibrat prin integrarea evoluției unor indicatori macroeconomici, pentru a reflecta dimensiunea reală a viabilității bancare. (Dermengi, 2025a).

În formula de calcul propusă de autor se iau în considerare factorii, indicatorii și ponderile de importanță detaliate în Tabelul 1.4.

Tabelul 1.4. Factorii luați în calcul, indicatorii și ponderile de importanță

Factori	Indicatori	Pondere
Adecvarea capitalului (C)	- Rata fondurilor proprii totale - Total datorii/total capital	0,25
Lichiditate (L)	- Principiul I, II și III de lichiditate - Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate	0,2
Calitatea portofoliului de credite (PC)	- Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază) - Suma reducerilor calculate pentru soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază) - Suma reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la active și angajamente condiționale conform SIRF (mil.lei)/ Total active - Soldul datoriei la credite/ Total active (risc de credit)	0,2
Eficiența managementului (EM)	- Cheltuieli neafecte dobânzilor / Total venit - Soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază) - Rentabilitatea capitalului propriu (ROE) - Venitul din dobânzi anualizat / Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă	0,15
Calitatea veniturilor (profitabilitate) (P)	- Rentabilitatea activelor (ROA) - Venitul din dobânzi/ Total Active - Marja netă a dobânzii	0,15
Acționariat (CA)	Ponderea capitalului străin, după ratingul țării de origine a capitalului	0,05
Suma ponderilor		1,0

Sursa: realizat de autor

Scorurile agregate pe sistem, pentru fiecare subindicator, au fost calculate ca sumă a scorurilor ajustate pe bănci pentru fiecare subindicator.

$$S_{(j,t)}^{sistem} = \sum_{i=1}^n (s_{(ij,t)} \cdot \alpha_{(j,t)} \cdot \omega_{(i,t)}) \quad (1)$$

unde:

- $s_{ij,t}$ – scorul băncii i pentru indicatorul j atribuit după intervale de performanță
- $\alpha_{j,t}$ – ponderea de importanță a indicatorului j în indicatorul agregat de viabilitate
- $\omega_{i,t}$ – ponderea activelor băncii i în total active bancare în anul t

Utilizând ecuația (2), am calculat indicele agregat de viabilitate bancară ca sumă a scorurilor agregate pe fiecare factor component:

$$IVB = S_{C,t}^{sistem} + S_{PC,t}^{sistem} + S_{EM,t}^{sistem} + S_{P,t}^{sistem} + S_{L,t}^{sistem} + S_{CA,t}^{sistem} \quad (2)$$

În funcție de scorul total calculat, sistemul bancar obține un nivel specific de viabilitate bancară, care se poate interpreta luând în considerare intervalele de performanță din tabelul 1.5.

Tabelul 1.5. Interpretarea scorului general al viabilității bancare

Scorul general	Nivelul de viabilitate bancară
$\geq 3,2$	Nivel înalt al viabilității bancare
2,6 – 3,2	Nivel stabil al viabilității bancare
2,1 – 2,6	Nivel satisfăcător al viabilității bancare
1,7 – 2,1	Nivel redus al viabilității bancare
$\leq 1,7$	Nivel critic al viabilității bancare (non-viabilitate)

Sursa: realizat de autor

Rezultatele obținute sunt prezentate în Tabelul 1.6. și ilustrate grafic în Figura 1.5. Evoluția indicatorului compozit de viabilitate în perioada 2013-2024 permite observarea tendințelor generale, precum și a deviațiilor asociate episoadelor de instabilitate.

Tabelul 1.6. Indicatorul de viabilitate bancară pe băncile din sistemul bancar

Anul	C	PC	EM	P	L	CA	VB (14 bănci/ 11 bănci)
2013	0,54	0,46	0,44	0,21	0,40	0,12	1,62/ 2,20
2014	0,38	0,40	0,27	0,26	0,32	0,12	1,35/ 1,77
2015	0,59	0,37	0,24	0,27	0,45	0,14	2,09
2016	0,68	0,25	0,31	0,29	0,52	0,13	2,21
2017	0,72	0,30	0,34	0,29	0,60	0,13	2,38
2018	0,63	0,38	0,34	0,27	0,52	0,13	2,30
2019	0,64	0,46	0,40	0,29	0,53	0,15	2,51
2020	0,65	0,56	0,17	0,24	0,56	0,15	2,36
2021	0,61	0,53	0,29	0,29	0,52	0,15	2,42
2022	0,68	0,49	0,42	0,40	0,53	0,15	2,67
2023	0,69	0,62	0,43	0,31	0,57	0,15	2,78
2024	0,61	0,71	0,37	0,30	0,54	0,15	2,67

Sursa: realizat de autor

În ultimii ani se observă o tendință generală de îmbunătățire a nivelului de viabilitate, de la un nivel critic în anii 2013-2014, determinat de vulnerabilități structurale și aflarea în prag de faliment a trei bănci, către nivele satisfăcătoare în anii următori. Începând cu 2022, indicele se ridică la nivel stabil al viabilității bancare.

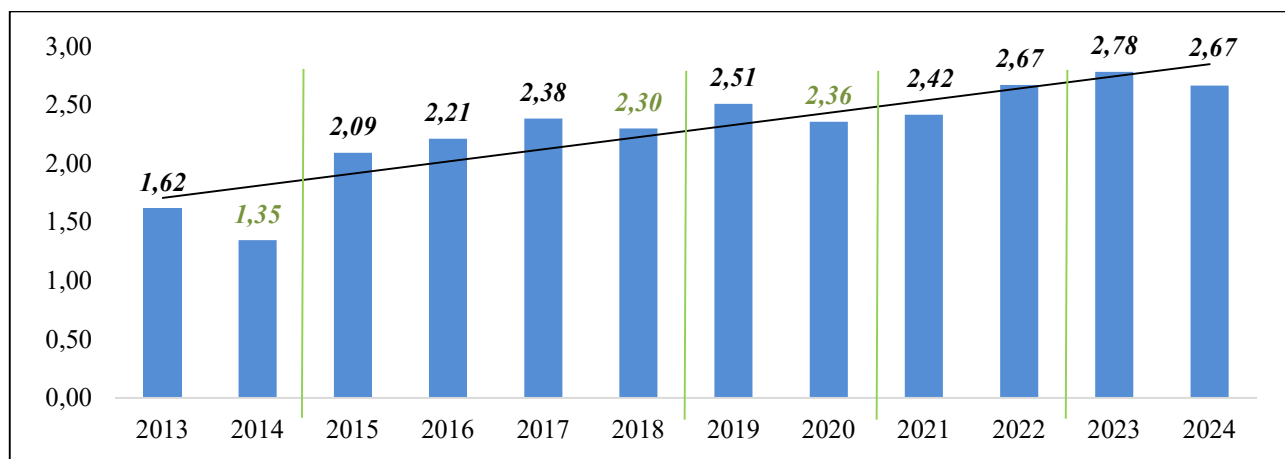
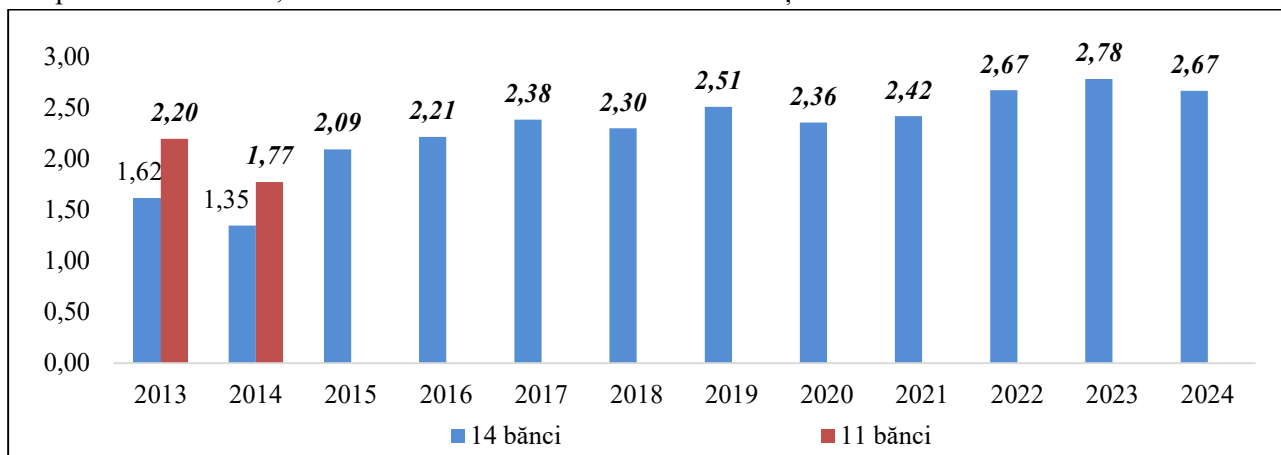

Figura 1.5. Indicatorul compozit de viabilitate bancară, 2013-2024

Sursa: realizată de autor

Dacă cele trei bănci problematice sunt excluse din formula de calcul a viabilității bancare, se observă că, pentru perioada 2013–2014, nivelul viabilității bancare se apropie mult mai mult de media înregistrată pe ultimii zece ani. Această ajustare confirmă faptul că episoadele de instabilitate din acea perioadă au fost generate în principal de aceste bănci, iar excluderea lor reflectă mai corect situația din sistem.

**Figura 1.6. Indicatorul compozit de viabilitate bancară, 2013-2024
(ajustat fără Banca de Economii, Banca Socială și Unibank)**

Sursa: realizată de autor

Pe fundalul schimbărilor de conformitate aduse de Basel III, se remarcă diminuarea indicatorului compozit de viabilitate bancară în anul 2018. Această scădere poate fi pusă pe seama necesității de conformare a băncilor la noile limite prudențiale, care a generat costuri de conformitate, dar și costuri de oportunitate care au făcut sistemul bancar autohton să fie și mai supracapitalizat, supralichid și respectiv cu o rată de intermediere financiară redusă.

O reducere a indicatorului de viabilitate bancară se remarcă și în anul 2020 – anul pandemic. Pe fundalul reducerii activității economice, cererea de credite a scăzut substanțial, la fel și bonitatea clienților cu credite bancare deja contractate. Odată cu creșterea riscurilor de credit, băncile au devenit tot mai prudente și au creat rezerve mai mari pentru pierderi la credite, fiind astfel afectată profitabilitatea. În anul pandemic 2020 băncile au înregistrat un profit total de 1,5 miliarde de lei sau cu circa 760 mil. lei mai puțin decât în anul 2019 (în termeni procentuali – o scădere anuală de 33,6%).

Aceste evoluții subliniază faptul că simpla acumulare de capital și lichiditate, deși asigură reziliența în perioade de criză, nu este suficientă pentru a garanta o viabilitate sustenabilă pe termen lung. Din acest motiv, analiza a necesitat o ajustare metodologică suplimentară, menită să reflecte și costurile de oportunitate generate de suprareglementare. Astfel, autorul a determinat nivelurile optime de lichiditate și capital și a ajustat scorul de viabilitate bancară prin metoda scoring non-monoton.

Tabelul 1.7. Calcul nivel optim al indicatorilor de lichiditate, pe subperioade de analiză

Indicatorii de lichiditate	Subperioade de calcul	Ecuatia	Nivel optim calculat
Principiul I	2016-2021	$y = -2.9855x^2 + 3.5748x - 0.0235$ $R^2 = 0.8301$	0,5987
	2022-2024	$y = -9.6573x^2 + 6.0017x - 0.0478$ $R^2 = 0.9452$	0,3108
Principiul II	2016-2021	$y = 0.0008x^2 + 0.0338x - 0.0157$ $R^2 = 0.8065$	21,125%
Principiul III	2016-2021	$y = -0.0403x^2 + 0.2747x - 0.0314$ $R^2 = 0.4022$	3,41
LCR	2022-2024	$y = -5 \cdot 10^{-5}x^2 + 0.0152x - 0.0932$ $R^2 = 0.813$	152%

Sursa: realizat de autor

În ambele cazuri, a fost aplicată o regresie polinomială de gradul doi, pentru a surprinde atât efectul pozitiv inițial al creșterii lichidității și capitalului asupra rentabilității, cât și punctul de inflexiune de la care impactul devine negativ. Nivelurile optime identificate sunt prezentate distinct în Tabelele 1.7. și 1.8., care sintetizează ecuațiile obținute, coeficienții de determinare (R^2) și valorile calculate pentru fiecare subperioadă.

Tabelul 1.8. Calcul nivel optim al indicatorilor de capital, pe subperioade de analiză

Indicatorii de capital	Subperioade de calcul	Ecuația	Nivel optim normalizat	Nivel optim denormalizat
Suficiența capitalului	2013-2017	$-188.49x^2 + 100.96x - 13.07$	0,268	34,56
	2018-2024	$-2.6198x^2 + 1.7233x + 0.0076$	0,329	20,89
	2015-2024	$-3.221x^2 + 2.0861x - 0.039$	0,324	25,35
Datorii/ Capital	2013-2024	$7.8794x^2 - 7.1223x + 1.8572$	0,452	3,85

Sursa: calcule realizate de autor

Dacă ajustăm IVB atât la nivelul optim de lichiditate, cât și la nivelul optim de capital, se remarcă o scădere semnificativă a valorilor indicatorului. Astfel, în anul 2014, IVB ajustat a ajuns sub pragul critic de 1,7 (Figura 1.7.), iar valorile maxime au trecut, după ajustare, din intervalul corespunzător unui nivel stabil al viabilității bancare în categoria asociată unui nivel satisfăcător. Media scorului de viabilitate bancară ajustat pentru perioada 2013-2024 este 2,2, ceea ce înseamnă un nivel redus al viabilității bancare.

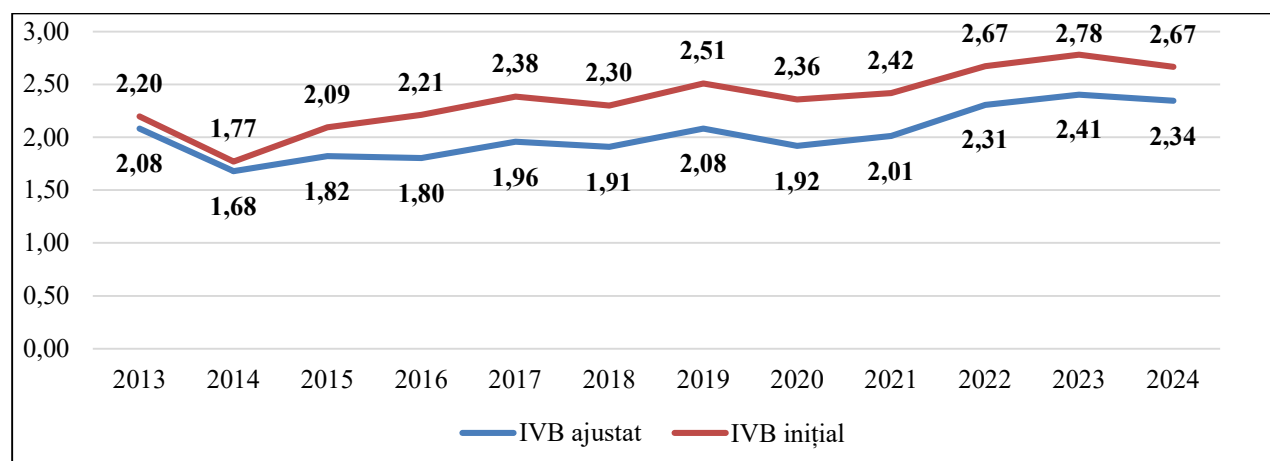

Figura 1.7. IVB, ajustat la nivelul optim al lichidității și capitalului

Sursa: realizată de autor

Indicatorul de viabilitate calculat și ajustat la nivelul optim al capitalului și lichidității este atât un semnal al sănătății bancare, dar și un instrument de evaluare a eficienței supravegherii bancare. Ajustarea negativă a supracapitalizării și supralichidității este fundamentată pe o supraveghere proactivă, care nu se limitează doar la conformitate. Respectiva abordare oferă oportunitatea de a identifica situațiile când prudența în exces nu se mai consideră productivă, generând costuri de oportunitate care influențează negativ performanța financiară a băncilor, precum și capacitatea acestora de a finanța economia reală.

Totodată, excesul de lichidități și nivelurile înalte de capital au fost factorii-cheie ce au ajutat sectorul bancar să treacă mai ușor peste crizele care i-au compromis viabilitatea, cum ar fi criza financiară internațională din 2007-2008 (impact resimțit local în 2009), criza valutară generată de furtul miliardului (2015), pandemia COVID-19 (2020), războiul din țara vecină (2022-prezent) și presiunile inflaționiste (2022-prezent).

Pornind de la aceste constatări, autorul a considerat oportun ca IVB ajustat, să fie recalibrat într-un mod mai extins, pentru a acoperi nu doar aspectele micro aferente sectorului bancar, dar și variabile macroeconomice

care influențează în mod direct sectorul bancar, cum ar fi PIB, rata inflației și cursul de schimb valutar. În acest context, a fost calculat un indicator extins de viabilitate bancară.

$$IVB_t^{recal} = IVB_t^{adj} + \alpha_1 * f(PIB_t^{real}) - \alpha_2 * f(IPC_t) - \alpha_3 * f(curs_t) \quad (3)$$

unde:

- IVB_t^{recal} – valoarea recalibrată a indicatorului de viabilitate bancară
- IVB_t^{adj} – valoarea ajustată a indicatorului la nivelurile optime de capital și lichiditate
- $f(PIB_t^{real}), f(IPC_t)$ și $f(curs_t)$ – funcțiile normalizate ale variabilelor macroeconomice
- $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ – coeficienți estimați prin regresie, care exprimă ponderea relativă a fiecărei variabile macroeconomice în determinarea viabilității bancare

Pentru operaționalizarea calculului indicatorului extins de viabilitate bancară, au fost colectate și sistematizate datele aferente indicatorilor macroeconomici pentru perioada 2013–2024, și anume: produsul intern brut real (PIB real), indicele prețurilor de consum (IPC), precum și evoluția cursului de schimb al leului moldovenesc (MDL) față de principalele valute de referință (USD și EUR).

Tabelul 1.9. Indicatorii macroeconomici și IVB (ajustat)

	IPC	curs MDL/USD	curs MDL/EUR	PIB real, mii lei	IVB (ajustat)
2013	104,6	12,5907	16,7241	96.521.372	2,08
2014	105,1	14,0388	18,6321	105.309.754	1,68
2015	109,7	18,8161	20,898	131.018.040	1,82
2016	106,4	19,9238	22,0548	153.484.960	1,80
2017	106,6	18,4902	20,8282	165.576.005	1,96
2018	103,1	16,8031	19,8442	183.200.220	1,91
2019	104,8	17,5751	19,6741	195.689.031	2,08
2020	103,8	17,3201	19,7436	189.141.746	1,92
2021	105,1	17,6816	20,9255	227.517.508	2,01
2022	128,7	18,9032	19,8982	230.856.235	2,31
2023	113,4	18,1607	19,6431	277.725.561	2,41
2024	104,7	17,7916	19,2529	303.768.128	2,34

Sursa: realizat de autor în baza surselor (BNM, s.a.-b) și (BNS, s.a.)

Pentru a oferi ponderi de importanță variabilelor macroeconomice, a fost aplicată o regresie liniară între indicatorul compozit de viabilitate bancară ajustat, ca variabilă dependentă, și valorile normalizate ale indicatorilor macroeconomici selectați, ca variabile explicative.

Seriile de date aferente PIB real, ratei inflației și cursului de schimb MDL/USD și MDL/EUR au fost supuse procesului de normalizare pentru a elimina diferențele de scară și a asigura comparabilitatea rezultatelor. Valorile normalizate ale indicatorilor macroeconomici sunt prezentate în Tabelul 1.10.

Tabelul 1.10. Valorile normalizate ale indicatorilor macroeconomici

	IPCn	MDL/USDn	MDL/EURn	PIBreal n	IVB (ajustat)
2013	0,1	0,0	0,0	0,0	2,08
2014	0,1	0,2	0,4	0,0	1,68
2015	0,3	0,8	0,8	0,2	1,82
2016	0,1	1,0	1,0	0,3	1,80
2017	0,1	0,8	0,8	0,3	1,96
2018	0,0	0,6	0,6	0,4	1,91
2019	0,1	0,7	0,6	0,5	2,08
2020	0,0	0,6	0,6	0,4	1,92
2021	0,1	0,7	0,8	0,6	2,01
2022	1,0	0,9	0,6	0,6	2,31
2023	0,4	0,8	0,5	0,9	2,41
2024	0,1	0,7	0,5	1,0	2,34

Sursa: realizat în baza calculelor autorului

În urma aplicării regresiei liniare multiple în Excel, având drept variabilă dependentă indicatorul compozit de viabilitate bancară ajustat (IVB_adj) și ca variabile independente indicatorii macroeconomici normalizați, s-au obținut P-values. Acestea din urmă reflectă nivelul de semnificație statistică al fiecărei variabile explicative. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 1.11.

Tabelul 1.11. P-values pentru indicatorii macroeconomici

	<i>P-values</i>
IPCn	0,278844
MDL/USDn	0,155288
MDL/EURn	0,033437
PIBreal n	0.007054

Sursa: realizat în baza calculelor autorului în programul Excel

Conform criteriului de semnificație statistică, dacă P-value este mai mic decât 0,05 – se interpretează că există o relație semnificativă din punct de vedere statistic și dacă P-value este mai mare de 0,05 – o relație cu o semnificație statistică slabă.

Astfel, rezultatele obținute indică faptul că PIB-ul real (P=0,007) și cursul MDL/EUR (P=0,033) sunt variabile cu impact semnificativ asupra viabilității bancare, motiv pentru care li s-au atribuit ponderi de importanță de câte 40% fiecareia în cadrul indicatorului extins.

Inflația (IPC), deși nesemnificativă statistic la nivel de 5% (P=0,279), a fost totuși menținută în model ca variabilă secundară, cu o pondere redusă de 20%. În schimb, cursul MDL/USD (P=0,155) a fost exclus din calcul, pentru că nu prezintă semnificație statistică.

Tabelul 1.12. Factorii macroeconomici luați în calcul și ponderile de importanță

Indicator	Pondere
PIB	0,4
Inflație	0,2
Cursul valutar	0,4

Sursa: realizat în baza calculelor autorului

Pe baza ponderilor determinate, formula finală de calcul a indicatorului extins de viabilitate bancară este următoarea:

$$IVB_t^{recal} = IVB_t^{adj} + 0,4 * f(PIB_t^{real}) - 0,2 * f(IPC_t) - 0,4 * f(MDL/EUR_t) \quad (4)$$

Semnele coeficienților exprimă direcția relației: dinamica PIB real influențează pozitiv viabilitatea bancară, în timp ce inflația și deprecierea leului față de euro exercită un efect negativ.

În baza formulei (4), a fost recalculat indicatorul anual de viabilitate bancară pentru perioada 2013–2024. În Tabelul 1.13. și Figura 1.8. sunt prezentate valorile numerice și respectiv, reprezentarea grafică a IVB recalibrat. Acestea ilustrează dinamica indicatorului pe întreaga perioadă analizată și compară evoluțiile acestuia cu IVB ajustat, pentru a surprinde diferențele generate de includerea variabilelor macroeconomice.

Tabelul 1.13. Valorile ponderate ale factorilor macroeconomici

Anul	IPCn (ponderat)	MDL/EURn (ponderat)	PIBreal n (ponderat)
2013	0,0	0,0	0,0
2014	0,0	0,1	0,0
2015	0,1	0,3	0,1
2016	0,0	0,4	0,1
2017	0,0	0,3	0,1
2018	0,0	0,2	0,2
2019	0,0	0,2	0,2
2020	0,0	0,2	0,2
2021	0,0	0,3	0,3
2022	0,2	0,2	0,3
2023	0,1	0,2	0,3
2024	0,0	0,2	0,4

Sursa: realizat în baza calculelor autorului

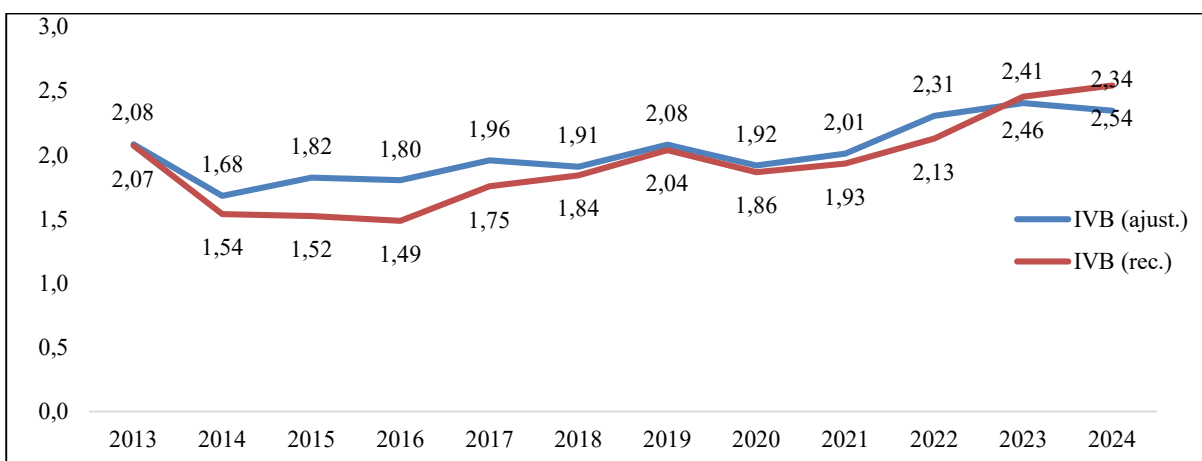

Figura 1.8. IVB, recalibrat după impactul indicatorilor macroeconomici

Sursa: realizată de autor

Figura 1.8. evidențiază faptul că, pe întreaga perioadă luată spre analiză, indicatorii macroeconomici au acționat ca factori de ajustare negativă a viabilității bancare, excepție face doar anul 2024. Cele mai mari deviații se observă în perioada 2015–2017, când deprecierea semnificativă a leului moldovenesc față de moneda europeană a exercitat o presiune majoră asupra stabilității sectorului bancar. În anul 2022, influența factorilor inflaționisti a fost mai accentuată decât în ceilalți ani, fiind amplificată de efectele secundare ale războiului din țara vecină și de dezechilibrele generate pe piețele energetice. În anul 2024, impactul creșterii economice a fost suficient de puternic încât să compenseze presiunile inflaționiste, în timp ce cursul de schimb a avut o influență ne semnificativă, rezultând astfel o contribuție pozitivă a contextului macroeconomic asupra viabilității bancare.

Majoritatea instrumentelor de supraveghere, inclusiv cele aplicate de BNM, urmăresc respectarea nivelurilor minime reglementate. Modelul de viabilitate bancară calculat de autor, ajustat și recalibrat, se axează pe niveluri considerate optime, ceea ce înseamnă că aplică ajustări negative nu doar în cazul unui deficit, dar și în

caz de exces. De asemenea, se diferențiază prin faptul că recalibrează rezultatele obținute cu nivelurile înregistrate de factori macroeconomici.

În Tabelul 1.14. a fost sumarizată o analiză comparativă dintre indicatorul de viabilitate bancară dezvoltat de autor și instrumente de supraveghere ca SREP, CAMELS, indicatorii de alertă timpurie și testările la stres.

Tabelul 1.14. Analiză comparativă între IVB și alte instrumente de supraveghere bancară

Instrument	Comun cu IVB	Diferit față de IVB
SREP	- urmăresc evaluarea sănătății și riscurilor unei bănci - analiză holistică a băncii, inclusiv capital și lichiditate	- SREP este calitativ, cu componente de supraveghere și evaluare managerială - IVB este un indicator cantitativ ajustat pentru supracapitalizare și supralichiditate, cu elementele calitative apreciate prin indicatori cantitativi, recalibrat macro
CAMELS	- ambele evaluează capital, active, management, profituri, lichiditate	IVB ajustează lichiditatea și capitalul la nivel optim și introduce factori macroeconomici – lucru pe care CAMELS nu îl face
Indicatori de alertă timpurie	- Ambii identifică riscuri emergente în timp	IVB nu urmărește doar deteriorarea, ci și ineficiențele ascunse în valori aparent bune.
Testări la stres	- Ambele testează reziliența băncii la șocuri financiare	- Testările la stres simulează scenarii extreme și pot fi ipotetice - IVB produce un scor real bazat pe date istorice și ajustări macro, mai mult cantitativ și comparativ

Sursa: realizat de autor în baza sursei (Sahajwala, 2000)

Astfel, IVB este un instrument analitic hibrid, situat la intersecția dintre indicatorii micro și macro-prudențiali, dintre evaluarea cantitativă și cea calitativă, având capacitatea de a surprinde atât riscurile emergente, cât și ineficiențele ascunse în valori aparent favorabile.

IVB poate fi utilizat de autoritatea de supraveghere nu doar pentru a oferi o măsură sintetică a viabilității sistemului bancar, ci și ca instrument operațional care să sporească eficiența procesului de supraveghere. Prin integrarea IVB în cadrul metodologiilor existente, autoritatea poate obține o imagine rapidă și agregată asupra stării de sănătate a sectorului. În plus, IVB poate funcționa ca indicator de calibrare sau corecție pentru alte exerciții de evaluare, analize de stres sau modele de scoring, contribuind astfel la creșterea robusteții deciziilor de supraveghere.

Rezultatele modelului de calcul surprind perioadele de criză, reformă și stabilizare. Astfel, modelul de calcul se consideră un instrument util de analiză și diagnostic pentru autoritatea de supraveghere. BNM poate dezvolta un instrument similar, bazat pe date mult mai detaliate și mai complexe, pentru a-și adapta mai eficient politicile de supraveghere, care să răspundă activ riscurilor și evoluțiilor pieței financiare, să maximizeze performanța și să consolideze reziliența sectorului bancar.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Teza de doctor a demonstrat că supravegherea bancară este un aspect esențial al sistemelor financiare moderne și un pilon pentru menținerea viabilității sistemului bancar. Studiul a urmărit să răspundă la o serie de obiective teoretice și empirice, pornind de la definirea conceptelor de supraveghere bancară, eficiență și viabilitate, continuând cu sistematizarea criteriilor de evaluare și identificarea unor indicatori cuantificabili, și culminând cu elaborarea unui model analitic pentru măsurarea viabilității bancare.

Teza a arătat că reglementarea și supravegherea sunt procese interlegate, fiind instrumente ale autorității de supraveghere – atât pe dimensiunea dictării unor reguli, cât și pe dimensiunea verificării modului în care aceste reguli sunt respectate și servesc unor obiective macroeconomice și sociale. Dacă reglementarea se bazează pe reguli clare și informații verificabile, atunci supravegherea este mult mai discreționară și poate merge dincolo de reglementări, acoperind riscuri pe care legea încă nu a reușit să le reglementeze.

În viziunea autorului, **supravegherea bancară este o activitate ce ține de responsabilitatea autorității de supraveghere și presupune un proces continuu de monitorizare a băncilor și a sistemului bancar în ansamblu, pentru respectarea conformității, gestionarea eficientă a riscurilor și orientarea activităților bancare spre atingerea obiectivelor macroeconomice și sociale.**

Supravegherea bancară a evoluat de la o abordare predominant bazată pe conformitate la una orientată pe risc, integrând atât dimensiuni microeconomice, cât și macroeconomice. Pe măsură ce serviciile bancare devin mai sofisticate, digitalizate și internaționalizate, mediul de risc s-a complicat, iar autoritățile de supraveghere trebuie să-și consolideze permanent capacitățile instituționale prin tehnologii moderne, instrumente analitice și dezvoltarea capitalului uman. În această perspectivă, eficiența supravegherii nu se măsoară doar prin respectarea regulilor, ci și prin capacitatea de a anticipa și preveni crizele, de a menține încrederea publicului și de a demonstra performanță prin indicatori strategici, operaționali și tactici.

Astfel, măsurarea efectelor supravegherii trebuie să devină parte a procesului de supraveghere, pentru ca autoritățile de supraveghere să poată demonstra că eforturile și acțiunile lor aduc rezultate. Măsurarea eficienței supravegherii bancare este importantă pentru a determina dacă nu cumva costurile resurselor de supraveghere sunt mai mari decât beneficiile și soluția pentru eșecul pieței este mai rea decât însuși eșecul (eșecul supravegherii). Performanța politicii de supraveghere poate fi ilustrată mai convingător, urmărind argumentul „mai multor linii de dovezi” și construirea unui portofoliu de indicatori de performanță. În practică, eficiența supravegherii bancare este dificil de cuantificat. Supraveghetorii trebuie să accepte în multe cazuri un anumit grad de incertitudine când examinează relația de cauzalitate dintre activitățile/ intervențiile lor și impactul acestora.

Rezultatele cercetării confirmă că **eficiența supravegherii bancare** nu se reduce la asigurarea conformității instituțiilor cu cerințele prudențiale, ci **presupune o abordare complexă care să integreze criterii de eficiență** precum: optimizarea resurselor instituționale, analiza cost–beneficiu, evaluarea oportunităților pierdute generate de supracapitalizare și supralichiditate și calibrarea intervențiilor pentru a nu inhiba funcția de intermediere financiară a băncilor.

În contextul obiectivului de analiză conceptuală a termenului de „viabilitate” și de adaptare a acestuia la specificul activității bancare, teza confirmă că viabilitatea bancară este atât un obiectiv, cât și un rezultat al unei supravegheri eficiente fiind, totodată, un instrument de evaluare a eficienței autorității de supraveghere. În viziunea autorului, **viabilitatea bancară reprezintă capacitatea unei bănci de a genera performanțe financiare pe termen lung, având un portofoliu de credite calitativ, consum optim de resurse și un cadru adecvat de guvernanță, iar în perioade de criză, de a-și demonstra reziliența prin practici eficiente de gestionare a riscurilor.** Aceasta integrează perspective micro și macro, ceea ce permite autorității de supraveghere să adopte o abordare completă, de la evaluarea instituțiilor individuale la analiza sistemului în ansamblu.

Studiul cadrului internațional de reglementare Basel III și analiza Legii bancare din Republica Moldova arată că, pe fundalul crizelor secolului XXI, cadrul internațional de reglementare și supraveghere a sectorului

bancar a fost regândit pentru a consolida capacitățile de gestiune a riscurilor bancare și a crizelor financiare. În această ordine de idei, Basel III a introdus atât instrumente microprudențiale (vizând riscurile individuale ale băncilor), cât și macroprudențiale (pentru stabilitatea sistemului bancar în ansamblu). Racordarea la cerințele reglementărilor Uniunii Europene a determinat sistemul bancar din Republica Moldova să preia bunele practici de gestionare a riscurilor bancare și să treacă de la supravegherea bazată pe conformitate la cea bazată pe risc, asigurând convergența cu directivele UE privind capitalul, lichiditatea, expunerile semnificative, calitatea acționariatului, spălarea banilor și guvernanta corporativă.

Falimentele bancare din trecut au scos în evidență lacunele cadrului de reglementare și supraveghere anterior, dar adoptarea standardelor Basel III și armonizarea cu reglementările Uniunii Europene au consolidat convergența legislativă și imaginea de stabilitate a sectorului bancar național. Totuși, persistența unor **caracteristici structurale precum supracapitalizarea, supralichiditatea și gradul ridicat de concentrare** reclamă o evaluare suplimentară a impactului acestor factori asupra eficienței supravegherii și asupra viabilității sistemului.

Lipsa unui indicator integrat al viabilității bancare limitează evaluarea sectorului, concentrându-se excesiv pe cerințele de conformitate și nereflectând eficiența utilizării resurselor sau capacitatea sistemului de a sprijini economia reală. În această perspectivă, contribuția științifică a studiului constă în elaborarea unui instrument care soluționează această problemă, și anume – un **model empiric de măsurare a viabilității bancare, printr-un indicator compozit** care integrează dimensiunea microprudențială și cea macroprudențială și introduce ajustări pentru costurile de oportunitate asociate excesului de capital și lichiditate. Aplicarea modelului arată că nivelurile optime de lichiditate și de capital, calculate pe baza ecuațiilor de regresie, sunt mult peste minimele reglementate, ceea ce confirmă existența unor costuri de oportunitate semnificative pentru performanța băncilor. Această realitate este determinată, pe de o parte, de presiunile de reglementare, dar are și alte potențiale cauze la bază, cum ar fi, cererea de credite calitative redusă, costul redus al lichidității și al capitalului, o măsură de siguranță în condiții de incertitudini economice și politice.

Acest model este un instrument util de supraveghere bancară, capabil să surprindă nu doar conformitatea cu standardele minime, ci și o imagine mai realistă asupra capacității băncilor de a genera performanțe sustenabile și de a contribui la finanțarea economiei reale.

Cercetarea a subliniat importanța asigurării unui **mecanism sustenabil de finanțare a supravegherii**, prin instituirea taxelor de supraveghere, practică adoptată în mai multe state europene. Deși cadrul legal îi oferă autonomie instituțională Băncii Naționale a Moldovei, finanțarea supravegherii se face din resursele sale interne, nu printr-un mecanism de finanțare dedicat. În acest context, introducerea unor taxe de supraveghere asigură stabilitate și predictibilitate în ce privește resursele de supraveghere și permite realizarea unor investiții în infrastructură digitală, capital uman și instrumente analitice moderne – factori indispensabili pentru o supraveghere eficientă într-un mediu financiar tot mai complex și digitalizat.

Prin îndeplinirea obiectivelor propuse, rezultatele tezei confirmă că viabilitatea bancară trebuie înțeleasă ca un concept multidimensional, care reflectă capacitatea băncilor de a genera performanțe financiare sustenabile, de a rezista șocurilor externe și de a-și adapta modelele de afaceri într-un context global dinamic și incert. Totodată, eficiența supravegherii depinde de modul în care autoritățile reușesc să calibreze presiunile prudențiale, să asigure transparență și să găsească un echilibru optim între stabilitatea sistemului și intermedierea financiară.

În baza rezultatelor cercetării, autorul a formulat următoarele *recomandări* pentru autoritatea de supraveghere:

- Integrarea evaluării viabilității și a indicatorilor compoziți în procesul decizional. Se recomandă autorității de supraveghere utilizarea unui indicator compozit de viabilitate bancară (IVB) care să combine dimensiuni cantitative și calitative, pentru diagnosticarea timpurie a riscurilor și fundamentarea deciziilor strategice ale autorităților. IVB permite nu doar evaluarea stabilității sistemului, ci și măsurarea eficienței supravegherii în stimularea intermedierei financiare.

- Corelarea viabilității cu criteriile de eficiență. Ajustarea indicatorilor pentru supracapitalizare și supralichiditate, identificarea costurilor de oportunitate asociate și evaluarea modului în care acestea afectează performanța băncilor oferă autorității de supraveghere un instrument pentru prioritizarea resurselor și eficientizarea actului de supraveghere.

- Se recomandă Băncii Naționale echilibrarea nivelului de capital și lichiditate pentru a asigura reziliența sectorului, fără a inhiba intermedierea financiară. De asemenea, este necesară monitorizarea relației dintre profitabilitate și intermediere, pentru a evita acumularea de profituri fără impact asupra economiei.

- Calibrarea cerințelor prudențiale la contextul local. Criteriile de eficiență trebuie să includă nu doar respectarea normelor Basel III, ci și adaptarea lor la structura și dimensiunea sectorului bancar autohton, astfel încât să se mențină reziliența fără a reduce intermedierea financiară și performanța economică.

- Îmbunătățirea transparenței și comunicării. Publicarea periodică a datelor privind controalele efectuate, resursele implicate și costurile asociate supravegherii permite evaluarea eficienței acesteia și crește încrederea pieței în capacitatea sistemului bancar de a gestiona riscurile.

- Dezvoltarea capacităților analitice și profesionale. Se consideră oportună crearea de echipe specializate capabile să evalueze impactul reglementărilor, costurile de conformitate și efectele asupra stabilității și performanței sectorului bancar, încurajând totodată colaborarea cu mediul academic pentru crearea de modele locale de evaluare a viabilității și eficienței sectoriale.

- Utilizarea viabilității ca instrument de supraveghere proactivă. Indicatorii ajustați după criterii de eficiență pot ghida politici de supraveghere diferențiată, stimulând intermedierea financiară și maximizând performanța economică, astfel consolidând, simultan, atât viabilitatea băncilor, cât și eficiența supravegherii.

Deși teza a contribuit la consolidarea cadrului teoretic și empiric privind evaluarea eficienței supravegherii și a viabilității sectorului bancar, există mai multe **direcții de cercetare care pot extinde și aprofunda rezultatele obținute**. În primul rând, cercetarea ar putea fi extinsă la nivelul altor economii emergente, pentru a realiza comparații internaționale și a testa relevanța indicatorului. Aceasta impune o revizuire structurală a indicatorului de viabilitate bancară, pornind de la caracteristicile sistemelor bancare luate spre analiză.

În al doilea rând, cercetările ulterioare ar putea viza utilizarea unor metode econometrice alternative, nu doar pe baza datelor cantitative, ci și prin integrarea unor date calitative, pentru a surprinde dimensiuni ale supravegherii bancare mai dificil de cuantificat. De asemenea, se consideră oportună extinderea analizei dincolo de datele istorice, prin studii de scenariu și generare de prognoze, pentru a oferi o perspectivă suplimentară asupra relației dintre supraveghere și viabilitatea bancară.

În al treilea rând, cercetările viitoare pot viza o analiză detaliată a situațiilor financiare ale Băncii Naționale a Moldovei și a structurii cheltuielilor sale, în perspectivă dinamică, pentru a evalua mai precis oportunitatea introducerii unui mecanism bazat pe taxe de supraveghere.

O altă direcție relevantă ar fi colectarea și analiza unor date care nu sunt în prezent publice, cum ar fi costurile de supraveghere ale BNM. Integrarea acestor informații ar permite evaluarea directă a impactului actului de supraveghere asupra viabilității bancare și ar consolida valoarea aplicativă a cercetării.

BIBLIOGRAFIE

1. BCE. BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ (s.a.). *Supervisory Review and Evaluation Process*. Online. Disponibil: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/activities/srep/html/index.en.html> [accesat 2025-11-13]
2. BEHN, Robert D. (2003). Why Measure Performance? Different Purposes Require Different Measures. In: *Public Administration Review*, vol. 63, pp.586.
3. BERGER, A. N., HUMPHREY, D. B. (2010). Who pays for banking supervision? Principles and trends. In: *Journal of Financial Services Research*, 38(2-3), 1-24. Disponibil: <https://doi.org/10.1007/s10693-010-0080-3>
4. BIS. BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS (2024). *Preconditions for effective banking supervision*. Online. Disponibil: https://www.bis.org/basel_framework/chapter/BCP/30.htm [accesat 2025-06-07].
5. BUCH, Claudia (2024). Current challenges in supervision – new challenges for researchers In: *European Central Bank - Annual Banking Supervision Research Conference*. 11 June. Disponibil: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2024/html/ssm.sp240611~a153d00f3a.en.html>
6. CBSB. COMITETUL DE LA BASEL PENTRU SUPRAVEGHERE BANCARĂ (2024). *Core principles for effective banking supervision*, 25 April. Online. Disponibil: https://www.bis.org/basel_framework/chapter/BCP/30.htm?inforce=20240425&published=20240425 [accesat la 2025-12-15].
7. COBZARI, Ludmila, CUCU, Mariana (2008). *Aspecte privind stabilitatea sistemului bancar*. Chișinău: Editura ASEM, pp.91. ISBN 978-9975-75-398-2.
8. **DERMENGI, Daniela** (2018). Banking regulation and its impact on banking system's viability – case of Republic of Moldova. În: *Culegerea de articole selectivă „Simpozion Științific Internațional al Tinerilor Cercetători”*, Ediția 16. Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-75-926-7. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/41-48_2.pdf
9. **DERMENGI, Daniela** (2019). Indicators for evaluation of banking supervision efficiency. În: *Culegerea de articole selectivă „Simpozion Științific Internațional al Tinerilor Cercetători”*, Ediția 17. Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-75-962-5. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/42-47_12.pdf
10. **DERMENGI, Daniela** (2023). Evoluția cadrului de supraveghere bancară în Republica Moldova. În: *Culegerea de articole a conferinței științifice „Strategii și politici de management în economia contemporană”*, Ediția 8, pp.180-184, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-147-99-6. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/281-290_2.pdf
11. **DERMENGI, Daniela** (2025a). A methodology for calculating bank viability: adjustments for liquidity and capital surpluses. În: *Ecoforum Journal*, Vol.14, Nr. 3, 2025. Disponibil: <https://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/2902/3945>
12. **DERMENGI, Daniela** (2025b). Ensuring the efficiency of financial supervision through fee-based systems: a comparative approach. În: *Economie și Sociologie*, nr.2. e-ISSN 2587-4195. Disponibil: https://economy-sociology.ince.md/index.php/Economy_and_Sociology/article/view/246
13. FREIXAS, Xavier, ROCHET, Jean-Charles (2008). *The microeconomics of banking*. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/227458433_The_Microeconomics_of_Banking
14. GOODHART, C. A. E. (2000). *The evolving role of banking regulation in ensuring the viability of financial institutions*.

15. GOPALAN, Yadav, GRANJA, Joao (2023). *How (in)effective was bank supervision during the 2022 monetary tightening?* In: *University of Chicago, Becker Friedman Institute for Economics Working Paper*. No.2023-130, 2 octombrie. Disponibil: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4588186>
16. HILBERS P., RAAIJMAKERS K., RIJSBERGEN D. (2013). Measuring the effects of financial sector supervision. In: *DNB Working Paper*. Nr.388. August. Disponibil: <https://www.dnb.nl/media/auoba4t1/working-paper-388.pdf>
17. KELLY S., ROSE J. (2025). Rushing to Judgment and the Banking Crisis of 2023. In: *Working Paper No. 2025-04*, martie. Federal Reserve Bank of Chicago. Disponibil: <https://doi.org/10.21033/wp-2025-04>
18. KRISHNAMURTHY A., DEMARZO P. M., NAGEL S. (2024). Interest Rate Risk in Banking. In: *Stanford Institute for Economic Policy Research (SIEPR) Working Paper*.
19. Legea privind activitatea băncilor (2017): nr. 202 din 06.10.2017 (cu modificările și completările ulterioare). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 434–439 din 15.12.2017, art.727.
20. MAKKAR, Anurag, SINGH, Sanjeev (2015). Financial Viability of Banks in Emerging Economies: A Literature Review. In: *Journal of Management Sciences and Technology*, vol.2, nr.2. ISSN 2347-5005.
21. MURRAY, Jean (2020). What Is Business Viability? In: *The balance money*. 15 November. Disponibil: <https://www.thebalancemoney.com/what-is-business-viability-3884327> [accesat 2025-12-01]
22. Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncilor (2018): aprobat prin HCE al BNM nr.322 din 20.12.2018 (cu modificările și completările ulterioare). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.1–5 din 04.01.2019, art.56.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice

în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. DERMENGI, Daniela. Methodology for calculating bank viability: adjustments for liquidity and capital surpluses. În: *Ecoforum Journal*, Nr.3, 2025, ISSN 2344-2174. (RePEc, CEEOL, EconBiz, ZDB, EZB, JISC, Scope, SSRN, BASE, Europub, Citefactor, Sindexs, ResearchBib, Scispace).

în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (categoria B)

2. DERMENGI, Daniela. Principiile organizării funcției de conformitate în instituțiile financiare bancare În: *Revista Economica*, Nr.4(110), 2019, pp.97-107, ISSN 1810-9136. (DOAJ, OAJI, IBN)

în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (categoria B+)

3. DERMENGI, Daniela. Ensuring the efficiency of financial supervision through fee-based systems: a comparative approach. În: *Economie și Sociologie*, Nr.2, 2025, e-ISSN 2587-4195. (DOAJ, IDEAS, Copernicus, OAJI)

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

4. DERMENGI, Daniela. Criterii de eficiență a supravegherii bancare prin prisma Basel III – cazul Republicii Moldova. În: *Colocviul științific „Orientări actuale în cercetarea doctorală”*, Ediția a VII-a, Tipografia „Indigou Color”, Decembrie 2017, pp.44. (IBN)
5. DERMENGI, Daniela. Banking regulation and its impact on banking system's viability – case of Republic of Moldova. În: *Culegere de articole selective „Simpozion Științific Internațional al Tinerilor Cercetători”*, Ediția 16, 2018, pp.41-48, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-75-926-7. (IBN)
6. DERMENGI, Daniela. Indicators for evaluation of banking supervision efficiency. În: *Culegerea de articole selective „Simpozion Științific Internațional al Tinerilor Cercetători”*, Ediția 17, 2019, pp.41-48, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-75-962-5. (IBN)
7. DERMENGI, Daniela. Regulation of the banking sector – between the needs of the market and the risks of over-regulation. În: *Culegerea de articole a conferinței științifice „Development Through Research and Innovation - 2022”*, Ediția 3, 2022, pp.180-184, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-3590-5-4. (IBN)
8. DERMENGI, Daniela. Evoluția cadrului de supraveghere bancară în Republica Moldova. În: *Culegerea de articole a conferinței științifice „Strategii și politici de management în economia contemporană”*, Ediția 8, 2023, pp.180-184, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-147-99-6. (IBN)
9. DERMENGI, Daniela. Opportunity costs of banking supervision. În: *Culegerea de articole a conferinței științifice „Development Through Research and Innovation - 2025”*, Ediția 6, 2025, pp.259-267, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, ISBN 978-9975-168-26-7. (IBN)

ADNOTARE

Dermengi Daniela „Identificarea criteriilor de eficiență a supravegherii în vederea menținerii viabilității sistemului bancar”, teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2026.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 139 titluri, 18 anexe, 139 de pagini text de bază (până la Bibliografie), 29 figuri și 42 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: supraveghere bancară, viabilitate bancară, lichiditate, capital, Basel III, conformitate, reglementare bancară, eficiența supravegherii, analiza cost-beneficiu, taxe de supraveghere, suprareglementare, costuri de oportunitate, indicator de viabilitate, stabilitate bancară.

Domeniul de studiu: Științe economice.

Scopul cercetării constă în identificarea mecanismului de interacțiune dintre supravegherea bancară și viabilitatea sistemului bancar, precum și în determinarea nivelului optim de eficiență asociat acestei interacțiuni, prin definirea criteriilor și indicatorilor de evaluare a eficienței supravegherii bancare.

Obiectivele cercetării se rezumă la fundamentarea științifică a relației dintre eficiența supravegherii bancare și viabilitatea sistemului bancar. În acest scop, cercetarea urmărește: clarificarea conceptuală a termenilor „supraveghere bancară” și „viabilitate”; identificarea principiilor, condițiilor și criteriilor de eficiență a supravegherii, precum și a indicatorilor de calcul; analiza cadrului normativ internațional și național; elaborarea unui indicator compozit de viabilitate bancară; integrarea unui mecanism de ajustare care să reflecte impactul supracapitalizării și supralichidității asupra viabilității sectorului bancar.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în elaborarea modelului de calcul al indicatorului compozit de viabilitate bancară care integrează ajustări pentru supracapitalizare și supralichiditate. Aceste ajustări reflectă situațiile în care nivelurile excesive de capital și lichiditate devin surse de ineficiență și generează costuri de oportunitate pentru bănci și pentru economia reală.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei importante. Rezultatele cercetării contribuie la soluționarea problemei generate de lipsa unui mecanism integrat de evaluare a viabilității bancare și măsurare a eficienței supravegherii, adaptat Republicii Moldova. Cercetarea a dezvoltat un indicator compozit de viabilitate bancară, capabil să surprindă atât conformitatea prudențială, cât și efectele indirecte ale supracapitalizării și supralichidității. Acest instrument metodologic oferă Băncii Naționale a Moldovei un suport analitic suplimentar pentru fundamentarea deciziilor și pentru evaluarea impactului real al reglementărilor și intervențiilor sale.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Contribuția teoretică rezidă în extinderea literaturii privind relația dintre supraveghere și viabilitate bancară, prin formularea unui cadru conceptual care integrează dimensiunea microprudențială cu cea macroprudențială și introduce ajustări pentru costurile de oportunitate. Valoarea aplicativă constă în elaborarea unui indicator compozit de viabilitate bancară, replicabil și adaptabil, ce poate servi instrument suplimentar de diagnostic în procesul decizional al autorităților de supraveghere și ca suport metodologic pentru cercetători și practicieni.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost apreciate de către Directorul Centrului Analitic Independent Expert-Grup, Directorul Asociației Băncilor din Moldova și fostul prim-viceguvernator al Băncii Naționale a Moldovei. Aprecierea acestora este confirmată prin certificatele de implementare anexate la teză.

ANNOTATION

Dermengi Daniela, „Identifying the criteria of efficient supervision to maintain the viability of the banking system,” PhD thesis in economics, Chişinău, 2026.

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 139 titles, 18 appendices, 139 pages of main text (up to the Bibliography), 29 figures and 42 tables. The obtained results were published in 9 scientific papers.

Keywords: banking supervision, bank viability, liquidity, capital, Basel III, compliance, banking regulation, supervisory efficiency, cost-benefit analysis, supervisory fees, overregulation, opportunity costs, viability indicator, banking stability.

Field of study: Economics

The purpose of the research is to identify the mechanism of interaction between banking supervision and the viability of banking system, as well as to determine the optimal level of efficiency associated with this interaction, by defining the criteria and indicators for assessing the efficiency of supervision.

The objectives of the research are to provide a scientific basis for the relationship between the efficiency of banking supervision and the viability of the banking system. To this end, the research aims to: clarify the concepts of „banking supervision” and „viability”; identify the principles, preconditions, and criteria of supervisory efficiency, as well as the relevant indicators for assessing the efficiency of supervision; analyze the international and national regulatory framework; develop a composite indicator of banking viability; integrate an adjustment mechanism that reflects the impact of overcapitalization and excess liquidity on the viability of the banking sector.

The scientific novelty and originality of the paper lies primarily in the development of a model for calculating the composite bank viability indicator, which integrates adjustments for overcapitalization and overliquidity. These adjustments reflect situations in which excessive levels of capital and liquidity become sources of inefficiency and generate opportunity costs for banks and for the real economy.

Results obtained that contribute to solving the important problem. The research addresses the absence of an integrated mechanism for assessing banking viability and measuring supervisory efficiency, adapted to the Republic of Moldova. It develops a composite indicator of banking viability, capable of capturing both prudential compliance and the indirect effects of overcapitalization and overliquidity. This methodological instrument provides the National Bank of Moldova with an additional analytical tool for decision-making and for evaluating the real impact of its regulations and interventions.

Theoretical significance and practical value of the paper. The theoretical contribution consists in extending the literature on the relationship between supervision and banking viability, through the formulation of a conceptual framework that integrates the microprudential and macroprudential dimensions and introduces adjustments for opportunity costs. The practical value lies in the development of a composite indicator of banking viability, replicable and adaptable, which can serve as an additional diagnostic tool in the decision-making process of supervisory authorities, as well as a methodological support for researchers and practitioners.

Implementation of scientific results. The results of the research have been endorsed by the Director of the Independent Analytical Center „Expert-Grup”, the Director of the Moldovan Bankers’ Association, and the former First Deputy Governor of the National Bank of Moldova. Their endorsement is confirmed through implementation certificates annexed to the thesis.

ПРИМЕЧАНИЕ

Дерменджи Даниела «Определение критериев эффективности надзора с целью поддержания жизнеспособности банковской системы», докторская диссертация по экономическим наукам, Кишинэу, 2026.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 139 названий, 18 приложений, 139 страниц основного текста, 29 рисунков и 42 таблица. Полученные результаты опубликованы в 9 научных работах.

Ключевые слова: банковский надзор, банковская жизнеспособность, ликвидность, капитал, Базель III, банковское регулирование, эффективность надзора, анализ затрат и выгод, надзорные сборы, чрезмерное регулирование, альтернативные издержки, показатель жизнеспособности, банковская стабильность.

Область исследования: Экономические науки.

Цель исследования заключается в выявлении механизма взаимодействия между банковским надзором и жизнеспособностью банковской системы, а также в определении оптимального уровня эффективности данного взаимодействия посредством определения критериев и показателей оценки эффективности надзора.

Задачи исследования заключаются в научном обосновании взаимосвязи между эффективностью банковского надзора и жизнеспособностью банковской системы. Исследование направлено на уточнение ключевых понятий, определение критериев эффективности надзора, анализ нормативной базы, разработку составного индикатора жизнеспособности и интеграцию механизма корректировки, учитывающего влияние избыточной капитализации и ликвидности.

Новизна и научная оригинальность работы заключается в разработке модели расчета составного индикатора жизнеспособности банков, который учитывает корректировки на избыточную капитализацию и ликвидность. Эти корректировки отражают ситуации, когда чрезмерные уровни капитала и ликвидности становятся источником неэффективности и создают альтернативные издержки для банков и реальной экономики.

Полученные результаты, способствующие решению важной проблемы. Исследование устраняет отсутствие интегрированного механизма оценки жизнеспособности банков и эффективности надзора в условиях Республики Молдова. Разработан составной индикатор жизнеспособности банков, отражающий соответствие пруденциальным требованиям и эффекты избыточной капитализации и ликвидности. Инструмент предоставляет Национальному банку Молдовы аналитическую основу для принятия решений и оценки влияния регуляторных и надзорных мер.

Теоретическая значимость и практическая ценность работы заключается в расширении научной литературы о взаимосвязи между надзором и жизнеспособностью банков путем формирования концептуальной базы, интегрирующей микро- и макропруденциальные измерения и учитывающей альтернативные издержки. Практическая ценность работы состоит в разработке составного индикатора жизнеспособности банков – воспроизводимого и адаптируемого инструмента диагностики при принятии решений надзорными органами и методологической поддержки исследователей и практиков.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования были положительно оценены Директором Независимого аналитического центра «Expert-Grup», Директором Ассоциации банков Молдовы и бывшим первым заместителем Губернатора Национального банка Молдовы. Эта оценка подтверждается сертификатами внедрения, приложенными к диссертации.

DERMENGI DANIELA

**Identificarea criteriilor de eficiență a supravegherii în vederea
menținerii viabilității sistemului bancar
Specialitatea științifică: 522.01 – FINANȚE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 06.02.2026

Formatul hârtiei A4

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 12 ex.

Coli de tipar 2,12

Serviciul Editorial-Poligrafic al Academiei de Studii Economice
din Moldova mun. Chișinău, MD-2005, str. Gr. Bănulescu-Bodoni, 61
tel.: 022 402 936